

3 ВЯЛІКАДНЕМ!

УНП 19266728

“ВОБРАЗЫ КІТАЯ”

Выстава жывапісу Хань Юйчэня

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь,
галоўны корпус, вул. Леніна, 20

Экспазіцыя працуе да 1 мая

Стратэгія Першага

“Элементы розных нацыянальных культур арганічна ўплецены ў наш побыт. Мы традыцыйна святкуем два Раствы і тры Вялікадні, паважаем Курбан-байрам. Ды і ў цэлым тут камфартна жыць прадстаўнікам усіх нацыянальных дыяспар. Так будзе заўсёды”.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Парадак дома і прэзентацыя ў свеце

Апаратная нарада першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь Валерыя Грамады з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 11 красавіка. Дзякуючы зробкам і дадасуваў, у пасяджэнні паўдзельнічалі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Абмяркоўвалася рэспубліканскі суботнік, які зладзіць 22 красавіка. Апарат Міністэрства культуры будзе зацверджаны ў абласных і добраўпарадкаванні тэрыторыі філіяла Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы — Купалаўскага мемарыяльнага запаведніка “Ліўкі” ў Аршанскім раёне. Супрацоўнікі рэгіянальнага ўпраўлення культуры і арганізацый сферы збіраюць у Брэсце для добраўпарадкавання тэрыторыі археалагічнага музея “Барысе”, у Віцебскай вобласці — музея-садыбы Лыі Рэпіна “Здраўнёва”, а ў Мінскай вобласці — мемарыяльных комплексаў “Хатынь” і “Курган Славы”.

Таксама разглядаліся падыроўтка і правядзенне фестывалю Саюзнай дзяржавы “Творчасць юных”, які мусць адбыцца ў Маскве з 11 па 18 чэрвеня. Рэгіянальныя алборачныя туры запланаваны да 20 красавіка, міркуецца, што ў беларускую дэлегацыю ўойдзе 90 чалавек. У форуме могуць паўдзельнічаць дзіцячыя калектывы мастацкай творчасці і выканаўцы ад 7 да 18 гадоў. Адор ладзіцца ў васьмі намінацыях: фальклорная і фальклорна-этнографічныя калектывы; ансамблі народных інструментаў; салісты-вакалісты з народнай манерай выканання; салісты на народных, духавых, струнных, смячковых, клавішных і ударных інструментах; народныя вакальна-інструментальныя ансамблі; хары і вакальны ансамблі з народнай манерай выканання; народныя харавыя калектывы; салісты народнага тэатра.

У скарочанай ЮНЕСКА перададзены дасье для ўключэння ў Рэспубліканскі спіс нематэрыяльнай культуры спадчыны чалавечтва элемента “Беларуская мастацтва вышыннікі”, а ў Спіс нематэрыяльнай спадчыны, якая парабвае тэрміновай аховы, — элемент “Неглюбская народная тэжстыльная традыцыя”.

За выдатныя дасягненні

Дзяржаўных узнагарод удастоены 62 прадстаўнікі розных сфер дзейнасці. Адаведны ўказ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў 10 красавіка.

Ордэны, медалі і ганаровыя званні прысуджаны за шматгадоваю плённю працу, высокі прафесіяналізм, узорнае выкананне службовых абавязкаў, смеласць і рапучасць, праўленне пры ратаванні людзей у час пажару, заслугі ў войскай службе і ахове дзяржаўнай грамадзянскай службы, значны асабісты ўклад у забеспячэнне законнасці і ўмацаванне правапарадку, развіццё

будаўнічай галіны, грамадзянскай авіяцыі, дарожнай гаспадаркі, рэзальнага сектара эканомікі і знешне-эканамічных сувязей, удасканаленне банкаўскай і падатковай сістэм, заканадаўства ў сферы кіравання дзяржаўнай акадэмічнай музыкі Пётр Рыдзігер і артыст аркестра Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Беларусі імя Г. І. Цітовіча Андрэй Таболіч.

Указам таксама прысвоены ганаровыя званні Рэспублікі Беларусь. Заслужаным артыстам стаў вядучы майстар сізны Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі Уладзіслаў Паўгаўка, заслужаным дзеячам культуры — старшыня Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьмннікаў Беларусі Міхаіл Паўгаўка.

Падрабязнасці — на сайце president.gov.by

Дарожная карта падпісана

Першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерыя Грамада і міністр культуры Татарстана Ірада Аюпава падпісалі дарожную карту па супрацоўніцтве ў сферы культуры. Цырымонія адбылася 12 красавіка ў Мінску ў межах пасяджэння рабочай групы па супрацоўніцтве Беларусі і Татарстана.

Намеснік Прэм’ер-міністра Беларусі Пётр Пархомчык, які старшыняваў на пасяджэнні, падкрэсліў, што ў такім фармаце рабочая група сабралася ўпершыню з 2019-га. Гандлёвы абарот паміж нашай краінай і Татарстанам за 2022-і павялічыўся на 5 % і склаў больш за 1 млрд долараў. Пры гэтым беларускі экспарт у расійскі рэгіён склаў 153 % да паказчыка

2021 года. Пётр Пархомчык паведаміў, што ў парадак дня рабочай групы вынесены пытанні двухбаковага ўзаемадзеяння.

— Парадак дня нашага пасяджэння шырокі. Ён уключае не толькі пытанні прамысловай кааперацыі, але і супрацоўніцтва ў нафтавічай і авіяцыйнай галінах, галінах сельскай гаспадаркі, інвестыцыйнага супрацоўніцтва. Мы не пакідаем без увагі і пытанні навукі, адукацыі, спорту, культуры, — сказаў намеснік Прэм’ер-міністра.

Першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерыя Грамада паведаміў, што супрацоўніцтва паміж бакамі ў сферы культуры дынамічна развіваецца. Яго асабіста з’яўляецца ўзаемадзеянне канкрэтных устаноў. Сфарміраваны план мерапрыемстваў на перспектыву. У бягучым годзе іх апафеозам стануць Дні культуры Татарстана ў Беларусі, якія маркуецца зладзіць у верасні.

Міністр культуры Татарстана Ірада Аюпава нагадала, як плённа летас прайшлі Дні культуры нашай краіны ў Казані, і адзначыла важнасць сустрэчы з афіцыйнай дэлегацыяй мінкультуры Беларусі пад кіраваннем Анатолія Маркевіча. Ірада Хафзіязінава, у прытанасці, заявіла, што за месяц гастролю ў Казані беларускага шэрага яго выступленні наведвала 25 тысяч чалавек. Таксама выніка развіваецца супрацоўніцтва ў музычнай, фестывальнай і канцэртнай дзейнасці.

Як падкрэсліла міністр культуры, адным з галоўных пунктаў падпісанай дарожнай карты стане правядзенне Дзён культуры Татарстана ў нашай краіне, Праграма мерапрыемстваў вельмі шырокая і насчытана. Акрамя таго, прагледжваецца пастаяннае метадычнае ўзаемадзеянне на ўзроўні устаноў культуры двух бакоў. Асабліва ўвага надаецца лінейнаму супрацоўніцтву канкрэтных творчых калектываў і арганізацый. Менавіта яно з’яўляецца падмуркам паспеху кантактаў у галіне культуры, лічыць Ірада Аюпава.

Віктар ГАУРЫШ

Дыялог культур

Дні культуры Узбекістана праходзяць у Беларусі.

Старт падзеям даў вялікі гала-канцэрт у Мінску — урачыстае адкрыццё Дзён культуры адбылося 13 красавіка ў Белдзяржфілармоніі. Сваю творчасць паказалі майстры мастацтваў Узбекістана. У праграму выступлення ўвайшлі музычныя і харэаграфічныя нумары ад народных артыстаў, лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі і пераможцаў міжнародных конкурсаў.

Ва ўрачыстым адкрыцці паўдзельнічалі афіцыйны прадстаўнікі Міністэрства культуры і турызму Узбекістана і Міністэрства культуры Беларусі, дыпламатычны корпус, ініцыя ганаровыя госці.

З прывітальным словам да прысутных звярнуліся першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерыя Грамада і саветнік міністра культуры і турызму Узбекістана Шаўкаджон Орышай.

Валерыя Грамада адзначыў, што Дні культуры Узбекістана ў Беларусі — змяняльныя эпізод у жыцці абедзвюх краін, які гаворыць аб шчырым узаемным інтарэсе.

— Народы Беларусі і Узбекістана валодаюць унікальным гістарычным вопытам і багатымі традыцыямі. Правядзенне Дзён нацыянальнай культуры з’яўляецца агульным укладам у пашырэнне і ўмацаванне дружбы паміж народамі Беларусі і Узбекістана, — сказаў першы намеснік міністра культуры Беларусі. — Уяўлена, што выступленне ўзбекскіх артыстаў сёння на гэтай сцэне стане яркай падзеяй у культурным жыцці нашай краіны, а традыцыя ладзіць

такія маштабныя мерапрыемствы ўмацаваць і дазволіць нашым народам даведацца адзін пра аднаго яшчэ больш.

Шаўкаджон Орышай, у сваю чаргу, завяў, што стасункі Узбекістана і Беларусі ў апошнія гады паліхвава развіваюцца, а сяброўства і партнёрства ўмацоўваюцца.

— Важнай асновай для гэтага служаць устаноўленыя добрыя, прыязныя адносіны паміж кіраўнікамі нашых дзяржаў, іх рэгулярныя сустрэчы, — падкрэсліў саветнік міністра культуры і турызму Узбекістана. — У студзені споўнілася 30 гадоў з дня ўстапаўнення дыпламатычных стасункаў паміж нашымі дзяржавамі. Кантакты на найвышэйшым узроўні адкрылі новую старонку ў супрацоўніцтве паміж краінамі. Актывізацыя дыялогу таксама неспрэдна праўляецца ў сферы культурна-гуманітарнага супрацоўніцтва.

Мерапрыемствы Дзён культуры Узбекістана працягнуліся ў Слуцку, культурнай сталіцы Беларусі 2023 года.

Ці то яшчэ было

жэўным акадэмічным музычным тэатры гукі знаёмых мелодый развірушлі глядзельную залу.

Вядучая салісты тэатра выканалі бессмертныя эстрадныя шэдэўры Ханка. А самым ахваляючым момантам стаў апошні майстар пра цікавыя старонкі жыцця і выкананне кампазіцый хітоў.

— Ці то яшчэ будзе, “Два полі”, “Я ў бабулі жыў” з заваляненнем прыгаворвае розныя пакаленні. Сам музыкант лічыць публікацыю ў творчасце жыццё “Столь лезаную...” (вершы Сяргея Астравого), якая ўпершыню загучала ў снежні 1970-га. Кампазіцыя ўвайшла ў навагодні канцэрт тэлефестывалю “Песня-71”. Сачыненні Ханка паўваўля рэпертуар такіх знакамітых вакальна-інструментальных ансамбляў, як “Сабры”, “Верасы”, “Песняры”, многіх вядомых артыстаў.

Эдуард Самяніч з’явіўся на свет у Казахстане ў 1940 годзе. Пазней сям’я будучага мэтра пераехала ў Брэст. Пасля заканчэння сярэдняй школы таленавіты юнак паступіў у Мінскае музычнае вучылішча імя М. І. Глінкі, у Мяскоўскую кансерваторыю імя Чайкоўскага... Кампазітар напаткаў шанаслівы творчы лёс. А 18 красавіка аўтар шматлікіх хітоў споўніцца 83. З днём нараджэння, маэстра!

“Лягу-прылягу”, “Малінаўка”, “Завіруха” — у Дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры адбыўся творчы вечар народнага артыста Беларусі, кампазітара Эдуарда Ханка.

Эдуарда Самяніча называюць легендай савецкай і беларускай эстрады. Песні мэтра — жывое адлюстраванне часу, іх ведаюць, любяць, іх спяваюць. Таму і 8 красавіка ў Дзяр-

Бязмежнасць велікоднай музыкі

VI Міжнародны Велікодны фестываль “У ім міру і старанні. Натхненне. Бязмежнасць. Музыка” пройдзе 17–21 красавіка.

Ініцыятарам і арганізатарам святагочнага форуму выступае Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае сумесна з Рэспубліканскай гімназіяй-каледжам пры БДАМ. Праект ладзіцца па блаславенні

Мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага, Патрыяршага Экзарха ўсё Беларусі Веніяміна пры садейнічання Міністэрства культуры і спецыяльнага фонду Прэзідэнта нашай краіны па падтрымцы таленавітай моладзі.

У фэсе Вялікай залы акадэміі, якая стане галоўнай фестывальнай — публічнай дэстацыяй — прыкладна да свята выстава. Экспазіцыя падрыхтавана Мінскім дзяржаўным мастацкім каледжам імя А. Глебава. У праграме самога форуму — шэсць канцэртаў, адзін з якіх пройдзе ў Свята-Духавым кафедральна-каледжам пры БДАМ. Праект ладзіцца па блаславенні

пастыяк.

Адкрые фестываль “Нахтненне операй”, дзе пакажуць студэнцкія пастапоўкі “Моцарт і Сальеры” і сізны з “Царскай вяселья” М. Рымскага-Корсакава. Студэнцкія камерныя аркестры пад кіраванствам Мікалая Церапа прадэманструюць “Бязмежнасць вобразы”. У “Бязмежнасць веры” і фінальнай “Бязмежнасць духу і творчасці” з’явіцца выканаўца святых Ахрыіскага хору Свята-Духава кафедральна-каледжам пры БДАМ і студэнцкае калектыву на чале з Інсай Бадзкія.

Па традыцыі на форуме правядуць канцэрт і ўзнагароджанне лаўрэатаў і стыпендыята спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі — “Музыка малодзі”. У міжнародны машпал кіраўніцтвам Мікалая Церапа прадэманструюць “Бязмежнасць вобразы”, дзе са студэнцкім сімфанічным аркестрам, за пульс якога стане званы маэстра Аляксандра Анісімавіча, будучы саліравальнік заслужанага артыста Расіі, прафесара Аляксандра Траціянскага (скрыпка), Аляксея Васільева (віялачэля) і Саёра Гафурова (фартэпьяна).

Надзея БУНЦВІЧ

Кангрэс, на якім танцуюць?

Всяна традыцыйна асацыюецца з самымі яркімі падзеямі ў свеце харэаграфіі. Перад Днём танца, які адзначаецца 29 красавіка, у Мінску адбудзецца “Дэс Кангрэс”.

Прыхільнікі танца змогуць атрымаць асалоду ад выступленняў сапраўдных прафесіяналаў на П Рэспубліканскім конкурсе харэаграфічнага мастацтва “Дэс Кангрэс”, які пройдзе 20–22 красавіка ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў.

Спаборніцтва ладзіцца ў мэтах падтрымкі таленавітай моладзі, развіцця яе творчых здольнасцей, павышэння ўзроўню выканальніцкага майстэрства.

Конкурс праводзіцца ў дзвюх намінацыях: “Сучасны танец” (у катэгорыях “Сола”, “Дует”, “Калектыв”) і “Беларускі танец: традыцыя і навацыя” (у катэгорыях “Калектывы”) — у два этапы. У катэгорыях “Сола” і “Дует” першую ўзроставую групу складаюць удзельнікі 11–15 гадоў, другую — 16–21 года. У катэгорыях “Калектывы” — 9–15 і 16–31 гадоў адпаведна.

Каб удзельнікі былі ацэнены аб’ектыўна, у журы запрашалі дзеячаў харэаграфічнага мастацтва Беларусі і Расіі.

Сярод інашага на “Дэс Кангрэс” зладзіць майстар-класы педагогаў БДУКМ. Запрашалі і прадстаўнікоў школ мастацтваў, якія маюць харэаграфічны аддзяленні альбо непасрэдна рыхтуюць дзіцей па спецыяльнасці, для абмеркавання нарэзных пытанняў і ўдзелу ў майстар-класах.

На выніках конкурсу вызначаюцца пераможцы ў дзвюх узроставых групах у кожнай намінацыі і катэгорыі, а таксама Уладальнікі спеціяльнай прэміі, што прысуджаецца рашэннем журы.

Настасся ЮРКЕВІЧ

Падмурак культуры і дзяржаўнасці

Ахова культурнай спадчыны — абавязковая ўмова ўстойлівага развіцця дзяржавы і ўмацавання яе прэстыжу ў міжнароднай супольнасці. Матэрыяльны і духоўны каштоўнасці грамадства, якія ахоўваюцца нормамі права, з'яўляюцца аб'ектамі нацыянальнай бласкві Беларусі і прыярытэтнымі напрамкамі культурнай палітыкі Рэспублікі Беларусь. Аб асноўных дасягненнях і планах на будучыню ў гэтай галіне расказвала намеснік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Марыя Неццяева.

Косаўскі палацава-паркавы ансамбль у Івацэвіцкім раёне

ВАРНУЧЬ ПОМНІКІ ДА ЖЫЦЦЯ

У Год гістарычнай памяці Урадам Рэспублікі Беларусь былі пастаўленыя задачы спрашціць парадкаў уключэння ў гаспадарчы абарот гісторыка-культурных каштоўнасцей, прыняць меры па аднаўленні помнікаў архітэктуры, якія не выкарыстоўваюцца, у тым ліку з прыцягненнем інвестараў, а таксама актывізаваць распрацоўку праектаў зноў аховы і пашырэння аб'ектаў спадчыны. У мінулым годзе прынятыя нарматыўныя правыя акты, якія спрашцілі правядзенне работ на помніках архітэктуры для суб'ектаў гаспадарання, выключыўшы неабходнасць дадатковага звароту па ўзгаданні ў Міністэрства культуры, а таксама павысілі адказнасць мясцовых органаў у частцы забеспячэння захаванасці гісторыка-культурнай спадчыны.

гістарычны цэнтр Бабруйска. Акрамя таго, спіс помнікаў гісторыі папоўнілі цэлыя з напісамі "Умірае не срамя" і фрагменты сцяны з Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой", а таксама помнік танкістам-вызваліцелям у Мінску. Умоцненая кардынуючая роля Міністэрства культуры па правядзенні маніторынгу гісторыка-культурных каштоўнасцей. Выканкамамі праведзена 1366 маніторынгаў, азізнены фактычны стан 2519 аб'ектаў спадчыны, вынесена 607 пісьмовых рэкамендацый аб ліквідацыі парушэнняў. За невыкананне патрабаванняў заканадаўства аб гісторыка-культурнай спадчыне ў 2022-м 25 юрыдычных і фізических асоб прызначана для адміністрацыйнай адказнасці.

Летась арганізацыя павышэнне кваліфікацыі спецыялістаў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны з абласцей і раёнаў з павелічэннем колькасці навушчыню ў тры разы — з 25 да 76 чалавек. Прашытаў праца на пашырэння і ўліку гісторыка-культурнай спадчыны праз назаўважэнне дзяржаўных інфармацыйных рэсурсаў gosspisok.gov.by (Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей) і livingheritage.by (Нацыянальны інвентар нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі). З мая 2022-га размешчаны ў абароненай віртуальнай інфраструктуры ТАА "Беларускія воблачныя тэхналогіі" новы інфармацыйны рэсурс "Банк звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь" па адрасе heritage.gov.by.

Сёння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь уключаныя 5655 аб'ектаў і элементаў, у тым ліку

1830 помнікаў архітэктуры, 1215 помнікаў гісторыі, 2229 помнікаў археалогіі, 67 помнікаў мастацтва, 13 помнікаў горадабудаўніцтва, 4 запаведныя месцы, 126 рухомах гісторыка-культурных каштоўнасцей і 171 нематэрыяльная права творчасці чалавека.

АДРАДЖЭННЕ СТАРЫХ МУРОЎ

У 2022 годзе праводзіліся работы па рмонце, рстаўрацыі і тэжнічным абслугоўванні на 270 гісторыка-культурных каштоўнасцях, у тым ліку завершаныя рамонтна-рстаўрацыйныя работы на 54 помніках архітэктуры, на гэтых патрэбы патрачана каля

99 мільёнаў рублёў. З Фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па патрычны культуры і мастацтва выдзелена 2 мільёны 970 тысяч рублёў на аднаўленне і зааванне царквы ў сельска-паркавага ансамбля ў Залесі Смагонскага раёна і Галышанскага замка ў Ашмянскім раёне, паўночна-ўсходняй аркады Ружанскага палаца ў Пружанскім раёне і капіцы ў Закозель Драгачынскага раёна.

Сярод знакавых аб'ектаў, уведзеных у эксплуатацыю ў 2022 годзе, — Косаўскі палацава-паркавы ансамбль у Івацэвіцкім раёне, былы калегіум езуітаў у Юравічах Калінкавіцкага раёна. Завершаныя работы па палаца Булігаў у Жылічах Кіраўскага раёна. Адыслова ўвага была нададзена прамоўцы гісторыка-культурнай спадчыны міжнародным узроўні, пашырэнне таму — прызначэнне часткай сувеснай спадчыны чалавечтв намінацыі "Саламаліянцы Беларусі: мастацтва, рамлісто, умеліні", якое стала пільным элегантам нематэрыяльнай спадчыны Беларусі ў спісах UNESCO.

ЁСЦЬ ШТО ПАКАЗАЦЬ СВЕТУ

Сёлет працягваюцца маштабныя работы на Галышанскім, Круэскім, Наварудскім і Ружанскім замках, храмах у Полашчу, Нясвіжкі і Закозель. Уключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей чатыры новыя элементы: мірская батлейка, магілёўская сістэлыты, маларыцкае ткацтва і традыцый роспісу на шкле ў Бірозаўскім і Пружанскім раёнах. У сакавіку накіраваны ў штаб-квартиру UNESCO для ўключэння ў Рэпрэзентацыйны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавечтв намінацыі "Беларускае мастацтва вышннанкі" і "Неглібская народная тэктральная традыцыя".

Запланаваныя падрыхтоўка новай намінацыі "Культура беларускай луды", якая да лета будзе ўключаная ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, а ў сакавіку 2024 года мусіць быць накіраваная ў UNESCO. Таксама наперадзе сістэматызаваныя работы па падрыхтоўцы Гродзенскім аблыканкам дадзены па Каложскай царкве ў Гродне як прыкладзе гродзенскай архітэктурнай школы, Вілейскім і Гродзенскім аблыканкамама — па культурных пабудовах абарончага тыпу ў Камаях, у Сынкавічах і Мураванцы, а таксама Брэсцкім аблыканкамама — па комплексе фартыфікацыйных збудаваньняў Брэсцкай крэпасці.

Антон РУДІК

Фота аўтара

Фестываль — значыць конкурс. Яшчэ адзін сінонім — свята. Іншая гутарка, якім яно атрымліваецца. Як вы думаеце, каб разабрацца ў тонкасцях гэтай мудрагелістай справы, патрэбны фестываль фестываляў?

Напярэдадні летняга сезона самы час паразмаўляць пра наш фестывальны рух... Я, нібы галоднае цяля, прывязанае на пашы да калка, упарта халджу па крузе і "выдаю" адны і тыя ж журналісцкія тэмы — развіццё клубу, бібліятэкі, школ мастацтваў, музеяў ды фесту. А пытанні зноў вырастаюць. Таму ракурсы іх разгляду стараюся мяняць. Мо і дакажэцца да ісціны?

АДШУКАЦЬ ІДЭЮ

Прапанову, пра якую пойдзе гаворка, неаднаразова чуў у раёнах. Сутнасць пажаданнага наступна. Нам патрэбныя конкурсы аўтаклубу і аўтабібліятэкі. Згодны цалкам! Маланаселеных вёсак са стацыянарнымі ўстановамі культуры робіцца ўсё больш. Таму ўдасканаленне працы арганізацый на колах — задача звышактуальная. Варта вызначыць найлепшыя і абгульніць іх досвед. З гэтай прычыны рубам стала пытанне аб наладжванні менавіта рэспубліканскіх фесту мабільнай дэстапагі вёскам.

Знойдуча апаненты, якія заявяць, што фестывальныя свята павінны быць усеагульнымі, а не вузаксіраванымі. Маўляў, старшача неабходна не толькі для спецыялістаў: клубнікаў ды бібліятэкараў, акцыі мусіць зацікаваць усю грамаду. Шаноўныя работнікі культуры, а гэта ўжо цалкам ад вас залежыць — правесці фесту, каб было цікава ўсім. Так, і дэй не стае! Дакладней, смедаючы ды ўвартыці не хапае, каб прадумаць шогосы сваё, адмысловае. Смеласць надлежыць тэжніраваць. Трэба вучыцца разнаважць перспектывуна.

У адваротным выпадку рудына нас заб'е. Калісьці кіраўнік Чавускага раёна паказваў мне салідны

Фестываль "Берагіня"

Фестываль "Звіньчэ цымбалы і гармонік"

Мажарэтка ці магерка? Фэсты, якія заўжды з намi

фаліант пра знакамiтых землякоў і тлумачыў: "Прышоў да мяне студэнт-гісторык. Прапанаваў выдасць свой рупакіс. Мы праект прафінансавалi і — маем рчы!" Дык воць, свае творчыя прапановы неабходна (даруйце тэгалогiю) прапанаваць. Праект, які ўрачыць арыгiнальнасцю і сацыяльнай значнасцю, заўжды будзе заўважаемы. Так што думайце, творцы, думайце!

ШТО ЗАЧАПЛА

Я ў "Культуры" працую з 2005-га. За гэты час пабыў на ўсіх беларускіх фэстах. Прынамсі, магу іх параўноваць, аналізаваць дынаміку росту. Не бярэ паў увагу статус мепарпрыемства і раёнае, і міжнароднае павiнна ўплываць на свядомасць з андолькавай мастацкай сiла.

Уразаіла і здзіўляла свята ў Паставах "Звіньчэ цымбалы і гармонік". Калісьці яно доўжылася тры дні. Імпрэзы ладзіліся не толькі на плошчы раёнага цэнтра. Самадзейныя калектывы, тым ліку і замежныя,

раз'язжаліся на гасцятролі ў рэскі Пастаўшчыны. Такім чынам, кожны жыхар раёна адчуваў, што свята ладзіцца для яго. Маімі спадарожнікама на фэст "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне" былі рамеснікі з Мінска і iншых кутоваў краіны. Лепш значнасць падзеі не дакажаш. Усе майстры рэалізавалі прадукцыю

лінкавіцкі). Даспалогі бы прышоўся і фэст "Смяццда не грэх" у Шуміліне. Амаль 30 тэатральных калектываў вобласці радаліся дасціпаасцю і ў парк, а на iншых пляцоўках райцэнтра. Цешыўся ўвесь год. Сіс выбітных, правераных часам фэстаў я мог бы працягваць, але каршыц сказаць пра iншае.

НАША ЦІ НЕ НАША?

Хто такая мажарэтка, ведаюць многія. Аднак толькі абраныя ў курсе, што такое магерка.

РЭКЛАМЕ — ІГНОР?

Складаецца ўражанне, што наша культура iгноруе яскравую кiдку рэкламу. У камерыяльных Дунах дуткага з рэкламай усё як ма быць. У нашым скансэне яа Азірыа А нiбыта таксама. На першым аб'екце, дзе замест атэнтныкі — манетызцыя, даходы важкія і стабільныя.

На другім, дзе адна аўтэнтныкі і пануе, пра самаакупнасць даводзіцца толькі марыць. А цяпер — зноў пра сувенiры. Я — адчайны калекцыянер. І хацеў бы мець, скажам, збор кубкаў з выявамі ўсіх фестывальных сімвалаў Беларусі. Ці ёсьць падобныя? Я не бачыў. Футбалк з рэкламнымі выявамі нашых рок-фэстаў — таксама. Пра значкі і не гавару. Як па мне, дык недаравальна!

ЛЮБЛЮ БЕЛАРУСЬ!

А самы шчыры фестываль — "Берагіня". Яна трывала атаясамліваецца з Акібрыскі. Гляджу на гэтым свіяне ў радасныя вочкі дзетак, што співаюць ды танчаць. І душо ма напанаўе гоінар за таленавіту Беларусі; за перамаасць найлепшых творчых якасцей; за неформальнае стаўленне да арганізаваных дзiнчыч калектываў-спадарожнікаў; за нашу аўтэнтныку, якая ашчадна зберагаецца для сiноў і ўнучкаў; за ўрачыстае аакмўленне галаскога пасісна Акібрыскі, які ма кучы і стабы бранд. Ці не для гэтага ладзіцца сапраўдныя фэсты?

Я да чаго вяду? Любы фестываль павiнен мець нацыянальную аснову. Плягяг тут не да месца. У нас было, ёсьць і будзе чым ганарыцца. А мажарэтка, лічу, дарэчна глядзяцца на святах духовай музыкі.

АДЗЯЦЦЯ ЗЯРНАТЫ АД ЖЫЦЦЯ

Пра гэта я пісаў крыху вышэй. Для каго ладзім фэсты? Для сябе ці для гасцей? Як падаецца, прыніш тут адзiны: палчэ свята мы павiнны аднолькава шанаваш і артыста, і гледча. Любы перакос б'е па аўтарытэце работнікаў культуры.

Вельмі не хачу, каб да фестывальных сiнонімаў "конкурс" і "святая" дадаваўся разпораз яшчэ адзiн — "паказуха". Не ў беларускіх традыцыйх пускаяць пыл у вочы.

Маці распададала, што калісьці на Веткаўшчыне абрадавыя свята размяркоўваліся паміж вёскама і называліся фэстамі. Зараз палумачу тую дзiяльк. Калі Вербная лядзель, адначала-на ў Тарасавіцым, дык Вільдзель — у Купірэццым. Паміж вёскама — паўтара кіламетра, можна і каня не запрагнаць. Такім чынам і срокі эканамічнасці і гарантаваліся частыя планавыя сустрэчы з суесудзямі да сваякіма. Чым не яскравы прыклад беларускай выскавой шыраскай?

НАША ЦІ НЕ НАША?

Хто такая мажарэтка, ведаюць многія. Аднак толькі абраныя ў курсе, што такое магерка.

Першая — дзiучына-прыгажуня, якая сярод iншых гэтых сябровак маршыруе перад духовым аркестрам. Другая — мужчынская шапчаня, што насiні намы і продурі (прышчыны называлі яе катухай). Калі залезці ў слоўнік, дык можна ладзеша, што мажарэтка — памочныца тамбура-мажора. А хто ён такі, уладна ка не кучы, што робіць, бяда, на нашых аб'ектах і якое дачыненне ма да беларускай гісторыі?

Яўген РАГІН

Садзібы дом у Блоні

Палац у Залесі

Царква ў Мураванцы

Брама палаца ў Ружанях

Капліца-пахавальня ў Закозельі

“Паляўнічы сезон” адкрыты

Ратаўнічыя раскопкі, археалагічныя сенсацыі і парады энтузіястам

Неўзабаве археолагі і валанцеры, аб’яднаныя мэтай захавання гістарычнай спадчыны, выправяцца ў палі. За імі рушыць і журналісты “К”, якія толькі летась паўдзельнічалі ў двух дзясятках суботнікаў. Але ёсць у нас на прыкмеце аб’екты, якія патрабуюць больш сур’ёзных, чым барацьба з хмызамі, укладанняў. Наш сённяшні суразмоўца — загадчык аддзела археолагіі Сярэдніх вякоў і Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт Андрэй Вайцяховіч.

— Спідар Андрэй, а чым адзначаюцца звычайныя, планавыя раскопкі ад ратаўнічых?

— У нашай установе, ва ўніверсітэтах альбо ў музеях кожны археолаг распрацоўвае нейкую навуковую тэму. Напрыклад, мая рэалізацыя на пачатку гадоў і звязаная з археалагічным даследаваннем комплексу на раці Менка. Але ёсць такія спецыфічныя від дзейнасці, які ратаўнічыя раскопкі. Яны паўляюцца на некаторыя віды. Перадусім гэта назіранне за зямлянымі працамі на аб’ектах будоўлі альбо нешта цікавае, працы спячваюцца, знаходзіць фіксуцыя і панізоўка.

Фрустат выд, калі нейкая арганізацыя хоць прывесці археалагічныя даследаванні аб’екта. Так, нявыяскі музей-запаведніка мае намер у 2024 годзе даследаваць эсуцікі калегіуму, але свайго штатнага археолага яны не маюць, таму звярнуліся да нас. Калі будзе магчыма, Інстытут гісторыі заключыць дамову з музеям, то апліцыю паслугі спецыяліста, які правядзе раскопкі і прадаставіць інфармацыю заказчыку.

— Падзея, усё проста. Чаму ж прыйшоў у 2017-м вяс адрываць ад асноўнай тэмы і тэрмінова камандзіраваць у Нясвіж?

— Любое будаўніцтва на археалагічных аб’ектах у зоне аховы, асабліва ў гістарычных цэнтрах гарадоў, павінна прайсці экспертызу ў нашай установе. Але робіцца гэта не заўсёды. У 2017-м на тэрыторыі фарнага касцёла ў Нясвіжы пачалі ўстаўляць гірзавыя каплі на 10-11 метраў углыб заганіўшы палівавыя шпунт. З намі і мясцовыя ўлады, ні будаўнічыя арганізацыі не звязаліся. Калі ж выявілі знаходкі (косты, чарамі, надмаўльняныя пілімы. — З.Ю.), прыйшліся спыняць працы і заключыць з намі дамову. Бяда ў тым, што калі чэперы тэрыторыі ўжо перакапалі. Да таго ж была зарамулена дарагая тэхніка, таму

вырашылі на тым месцы, дзе вакол касцёла мусяў закладзена шпунт, правесці трышарыйныя раскопкі і таму пахаваныя даследавалі толькі тыя, якія трапілі ў гэту траншею. Але там увесь двор у шкідлах, і размешчаны яны ў некалькіх саляў. І калі даследаваць гэтыя могілкі, то трэба ўскрываць усю прыкасельную тэрыторыю. Дарчы, вынікі нашай працы апублікаваныя ў “Гістарычна-археалагічным зборніку” (№ 36, 2022).

— Сумны прыклад. Але ж ёсць станоўчыя!

— Так! Калі ў 2014-м у Нясвіжы вырашылі пабудаваць гатэль у дварах паміж ратаўнічых і касцёлаў, з намі адразу звязаліся. Мы ўсё ўзгаднілі, правесці раскопкі і сабраць вельмі багаты матэрыял, дагаваны XVI—XIX стагоддзямі.

— Ші такім жа чынам дзейнічалі жыхары вёскі Гарэзішча, калі было вырашана ўпарадкаваць месца капіліны-пахавальні Рудольфа Пішчальна, будаўчыя Рудольфаўскага замка ў Мінску?

— Так, мясцовы жыхар звярнуўся да нас, таму што тая тэрыторыя выглядала як смецішча. Хаця мяне і самаму было цікава, бо капіліна знаходзілася на селішчы археалагічнага комплексу на Менцы, а гэта ж мая планавая тэма. У выніку праведзеных з лапамою валанцёрскіх раскопак былі расчыненыя надмагілі Пішчальна і яго жонкі, крыпта капіліны, былі знойдзены могілкі XVIII—XIX ст., на якіх стаяла капіліна, рэшкі культурнага слога XII—XIII ст. А так як тэматыка даследавання археолага

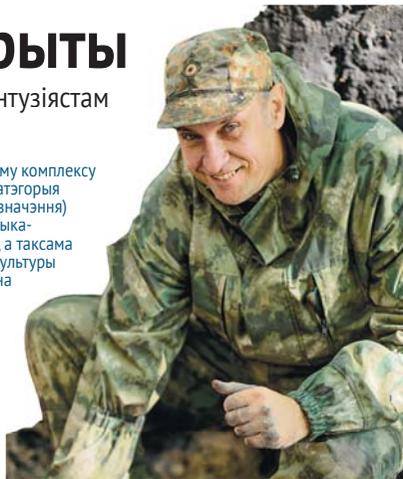
17 мая ў вёсцы Азарцо, што мяжуе з Гарэзішчам, адбудзецца навукова-практычная канферэнцыя “Вінікі археалагічных даследаванняў на тэрыторыі Беларусі ў 2022 годзе”, дзе прадставяць плён раскопак на Менцы.

Трыбуў князя Ізяслава

Крыпта Пішчальна на Менцы

10 красавіка археалагічнаму комплексу на Менцы нададзена І катэгорыя (помнік рэспубліканскага значэння) у Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама пастановай Міністэрства культуры зацверджана ахоўная зона гарадзішча і селішча, распрацаваная Андрэем Вайцяховічам.

Андрэй Вайцяховіч

га супала з жаданнем ініцыятара, то мы працавалі без заключэння дамовы. (Пазней абдылося ўрачыстае перапахаванне парштак на могілках, а месца было ўпарадкавана і выглядае сёння вельмі годна. — З.Ю.)

— Давайце ад прыкладаў паройдем да парадкаў тым, хто мае на прыкмеце падобны “аб’ект”, але не ведае, з чаго пачаць.

— Перадусім планы трэба ўзгадніць з мясцовымі ўладамі. У звароце да іх пазначыцца тое, што вы жадаеце расчыніць месца, правесці даследаванні і мемарыялізацыю. Калі ўладзі не супраць, вы піннае звароту наш Інстытут, дзе прасіце правесці археалагічныя даследаванні з публічнымі мэтай, прыкладнае дазвол мясцовых уладаў. Затым заключыцца дамова з асобай ці арганізацыяй, якая бярэцца гэта фінансавать, бо прыйдзецца апліцыі выезд археолага, камандзіраваньня. Канчатковы сума залежыць ад аб’ёму працы. Потым на вынікі пытанне адносна часу, калі яны насыпаныя валы. На жаль, спыць, якія былі зроблены знішчэнні ў 1970-х, не захаваліся, таму усё прыйдзецца пачынаць нанова.

— У Сеце з’явілася інфармацыя, што сёлета на Менцы расчынуцца маштабныя раскопкі. Ші так гэта?

— Сапраўды, увосень на аб’екце пабяўна прэм’ер-міністр, які заявіў, што гэта адзін з самых важных археалагічных комплексаў на тэрыторыі Беларусі, бо звязаны са станавленнем нашай дзяржаўнасці. І каб закрыць пытанне, дзе ж быў першапачатковы Менск, на Сісвятаны пераўтварыў ізію маштабных раскопак на Менцы. Сярод ініцыятараў гэта фінансавальны, якія бярэцца гэта фінансавать, а другі застаецца ў нашым архіве.

Раскопкі ў Нясвіжы

— Легася таксама былі цікавыя весткі з Гарэзішча, нібыта пра сенсацыйны знаходкі.

— Так, у 2022-м Шчымыслікі сельсавет прадаў у вёсцы Гарэзішча ўчастак пад будаўніцтва, на якім стаў стары дом. Новы гаспадар вырашыў яго знесці, каб узвесці свой. Але калі ён даўдаўся, што набыты ўчастак узводзіць у тэрыторыю селішча, то заключыў з нашым Інстытутам дамову. Мы правілі на месцы будаўніцтва раскопкі. У выніку знойдзеныя рэшткі археалагічных аб’ектаў. Верогодна, там быў вытворчы комплекс XI ст. Магчыма, ганчарны. У адной з яны знойдзена дошка гарніка з шыльвай трызуба, княжашка сімвала. Пазней яго атрыбувалі як роланы знак князя Ізяслава Уладзіміравіча. Гэта вельмі важная, знакавая знаходка, якая сведчыць, што на мяжы I і II тысячгоддзяў гэтая тэрыторыя, што раней падпарадкоўвалася Кіеву, адналі ў спадчыну полацкім Ізяслававічам. І калі верыць летапісу, які кажа, што Ізяслаў з Рагнедаю паехаў з Кіева, то вынікае, што некаторы час ён праваў на Менцы, а потым рушыў на Полацк. Раней лічылася, што альяход гэтай тэрыторыі абдыўся пазней, пры Брачыславе ці Усяславе. Магчыма, і валы былі насыпаны, калі Ізяслаў вырашыў зрабіць тут памежны замак. Таму даследаванні трэба працягваць: помнік цікавы і сапраўды знакавы.

Зічэр ЮРКЕВІЧ

Перспективы для “Перспективы”

Як дасягаецца сінергія

Апладысыменты, букеты і адчуванне неверагоднага шчасця. Ші не пра гэта марыць артыст-пачатковец? Некаторым яшчэ вельмі важна, каб побач былі надзейныя сябры. У Літві Нарыковай, Прохара Гароіна і Анастасіі Асіновіч ёсць усё пералічанае. Калі маладыя творцы вучыліся на другім курсе Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М. І. Літві, які ўтварылі камерны ансамбль “Перспектива”. Якіх поспехаў дасягнуў калектыв сёння і якія планы мае?

ПАВАРОТНЫЯ МОМЕНТЫ

Шлях да свайго інструмента ў кожнага з нашых герояў розны. Прохара, напрыклад, натхніў папулярны выканаўца Аляксандр Рыбак.

— Памятаю, як убачыў па тэлевыяры яго выступленне. Гэта была нейкая маці! Экспрэсія, эмоцыі, што боць праз край. Я папрасіў больш адуць мяне ў музычную школу! Восць так некалькі хвілін назірання за сапраўдным талентам вызначылі мой лёс.

Літві з чатырох гадоў займаўся ў ўзроўным ансамблі народнай песні “Святкі”, дзе увагу дзівячынкі прыняў на педагога-аканямітара.

— Яна забараняла падходзіць да інструмента тым, хто не вучыўся ў музычнай школе. А я вельмі хацела стаць пінністкай! Давялося паспрабаваць сабе на ўступных экзаменах... Думаю, гэта было паваротным момантам у маім жыцці.

Анастасія заўсёды марыла аб алы, аднак спырацца скончыла клас скрыпкі.

— Альт не так распаўсюджаны, хаця ў яго ўнікальная тэмбральная афарбоўка. Ёсць нізкая струна, з-за чаго гучанне становіцца глыбейшым. Ды і наогул, я нават анатамічна падходжу: высокая, з доўгімі рукамі і пальцамі. Усё было правільна, што — усміхаецца дзівячынна.

ДВОЕ — ДОБРА, ТРОЕ — ЛЕПШ

Але ж калі лёс звёў дзівячын і хлопца? Літві і Прохар разам вучыліся ў музычнай школе, а ў каледжы Прохар пасябраваў з Насіяй. Звычайна ў адукацыйных установах утвараюцца дуэты скрыпкі і фар-

тэпіяна, аднак Вольга Вікенсеўна Маркевіч — педагог нашых герояў — аданіла таленты і вырашыла, што ўдзел у трыя змож дашь штуршок да развіцця кожнага артыста.

— Выкладчыкі, улічваючы асабістыя якасці навучэнцаў, міжасобаныя адносіны, спрабуюць стварыць найлепшыя ансамблі, — тлумачыць сістэму адбору выканаўцаў у калектывы Насія.

Маладая творцы граюць на розных інструментах, маюць розны бэкграўнд і розныя амбіцы — як жа героям удалося стаць не проста калектывам, а сябрамі?

— Не буду хлусіць, мы пераадолелі некаторыя цяжкасці. Мы яркія індывідуальнасці, у кожнага — сваё бачанне. Але разам вучыліся знаходзіць кампрамісы. Дамовіліся, што праблему ў стасунках не паўляючы на нашу музыку, і з часам вельмі з’яналіся, — распявае Літві.

Скрыпач дапаўняе каліжана:

— Добрыя асіновы ўнутры каманды вельмі важныя. Мы вучымся адзін у аднаго. У кожнага натуральным чынам вызначыліся свае ролы, абавязкі. Праз нашы інструменты мы імкнемся паказаць прыгажосць. І тое, што нас трое, дапамагае знаходзіць баланс.

ІДЭАЛЬНАЯ НАЗВА

Акрамя балансу, трыя здолела адшукаць сабе “імя”. У адказ на пытанне, як калектыву ператварыўся ў “Перспектыву”, Прохар піннаеся плячыма і сміецца:

— Дзівячынкі самі усё вырашылі і паставілі мяне перад фактам!

Анастасія тлумачыць: — Тут няма ніякай таімыніцы. Пры падчы з’яўкі на адзін з конкурсаў трэба было ўпісаць назву калектыву. Мы з Літві сядзелі ў аўдыторыі і не маглі нічога прадумаць. Выручыла Вольга Вікенсеўна. Яна нежкім вымавіла гэтыя словы, і мы адразу зразумелі, што “Перспектыва” ідэальна нам падходзіць.

РАЗМЕРКАВАННЕ РОЛЯЎ

Нягледзячы на тое што малады музыканты — студэнты трыцяга курса, яны ўжо добра ведаюць свае абавязкі і пастаянна шукаюць новыя

магчымасці.

У камерных ансамблях часта менавіта пінніст бярэ на сябе ролу лідара. Не паруючыю трышарый, Літвія першая прапанавала дадатковыя рэпетыцыі:

— Спачатку я была ініцыятарам паасобных сусустрэч, дасылала з’яўкі на конкурсы. Прохар у нас адказвае за арганізацыйны моманты: дамаўляецца з выкладчыкамі аб занятках, шукае студыі. Насія любіць знаходзіць нешта новае ў тварах, падладжаць іх пад нас. Мне таксама гэта падабаецца, мы часта працуем разам.

Дапаўняе сяброўку альбятка:

— Паміж намі такая сінергія, што іпяр мы лёгка палыманнем адзін аднаго. І ўсё ж разам нашам лепш. Пастаянна адчуваецца паптрымка.

ЗОЛАТА, ЗОЛАТА, СРЭБРА

Выдзельніч час для інтэрв’ю музыкантам удалося з цяжкасцю. Яны занятыя не толькі вучобай, але і ўдзелам у шматкіх конкурсах.

— Па сутнасці, мы працуем з 8,30 раніцы да 8,30 вечара. Аднак калі ты поўны любові да справы, стома не так мучна адчуваецца, — дзеліцца секрэтаў прааіздольнасці Літві.

Толькі за сакавік калектывы здолелі ўзяць першае месца на Міжнародным конкурсе выканальніцкіх мастацтваў “Паўночнае зянне” і на Міжнародным музычным конкурсе “Гукі часу” ў Санкт-Пецярбургу. А на Міжнародным конкурсе выканаўцаў на струнна-смычковых інструментах і арфе Divertimento ансамбль “Перспектыва” стаў лаўрэатам другой ступені.

КАЛІ МЫ РАЗАМ...

Перамогі зусім не закружылі нашым героям галавы.

— Мы адчуваем вялікую адказнасць перад педагогамі і перад самімі сабой. Кожнае першае месца — толькі прыступка на шляху развіцця. Перспектыва для “Перспектывы” — дагінчыць найвышэйшай кропкі росту, — распявае Анастасія.

Маладыя таленты прагнуць займацца музыкй. Трыя падарылі ім не толькі надзейныя сябры, але і новыя творчыя магчымасці, план на будучыню. Артысты перакананыя, што і калеры ансамбля — найлепшыя калектывы, бо героям ёсць на каго абарперыцца, з кім падзяліць ігорчы паражэння, і расць перамож. Калі Літві, Прохар і Анастасія разам, то адолеюць усё.

Ясёна АЛЯКСЕЕВА

— Так, менавіта тое першае месца аказалася для нас самым значным. Мы па-сапраўднаму праяснелі згуртаванасці і пасля некаторы час знаходзіліся ў эйфарыі. Для чаго ж яшчэ патрэбная музыка? — усміхаецца Літві.

Прохар гаджаецца з сяброўкамі:

— На конкурсе было каля 150 удзельнікаў усёй Беларусі. Гэта розныя калектывы — ад дзетаў да кінтэстаў. Нам асабліва хацелася добра прайсці сабе ў сценнах ролнага каледжа.

Вольга Вікенсеўна пра вучыню адукацыя з вялікім гонарам:

— Яны нашы зорачкі. Азіны камерны ансамбль каледжа — лаўрат Міжнародных конкурсаў. У гэтых студэнтах шмат працівасці і таленту, таму нядзіўна, што маладыя выканаўцы дасягаюць такіх вынікаў.

Міжнародны конкурс музычных інструментаў і арфе Divertimento праходзіць з 10 па 17 сакавіка пры падтрымцы Міжнароднага цэнтра мастацтваў “Ключ да поспеху” горада Казані.

Міжнародны музычны конкурс “Гукі часу” арганізаваны пры падтрымцы кафедры камернага ансамбля Санкт-Пецярбургскай дзяржаўнай кансерваторыі імя М. А. Рымскага-Корсакава. Пераможцаў творчага саборніцтва абвясцілі 19 сакавіка.

Васільковая музычная палітра

Уявіць лета ў Віцебску без "Славянскага базару" ўжо немагчыма. Сёлета міжнародны фестываль мастацтваў пройдзе з 12 па 17 ліпеня. Квіткі ўжо ў продажы. Падаеце на свой густ абірайце разам з "К".

СЛУШАЕМ БЕЛАРУСКАЕ!

Удзень перад урачыстым адкрыццём форуму ў Летнім амфітэатры алудзеша творчы вечар лідараў гурта "Аўра" Юліі Быкавай і Югена Алеяніка. У канцэрце, прысьвечаным Году міру і свэрэння, паўдзельнічаюць сябры музычнага тандэма, сапраўдныя зоркі айчынай эстрады: Анастоль Ярмаленка, Руслан Аляшко, Алена Ланская. Гурт абяцае парадваць публіцы хітамі з нацыянальным каларытам, што прасякнутае любоўю да роднай зямлі.

Па цудоўнай фестывальнай завядзёнка паля выступленняў удзельнікаў міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск" глядачоў чакае другое адзяленне з удзелам вядомых артыстаў. Сёлета на сцэне амфітэатра ў суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра спяваць будзе заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Ірына Дарафеева. Яе сольны канцэрт прысьвечаны 30-годдзю творчай дзейнасці. Сымвалічна, што Ірына справіць юбілей менавіта на фестывалі, бо ў 1999-м яна стала лаўрэатам і прамой конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск".

ЗОРНЫЯ ГОСЦІ

Выступленнем на пляцоўцы ля канцэртнай залы "Віцебск" прыхільнікаў парадзе адзін з самых запрапанаваных артыстаў расійскай эстрады **Сергей Лазарев**. З вялікай сцэнавай праграмай на фестываль таксама завітае **Дамітрый Малікаў** — музыкант з класічнай адукацыяй, што стаў поп-ідалам 1990-х. Ён любіць прымержаць розныя амплуа: эстраднае песні, фартэп'янаныя канцэрты,

Гурт "Аўра"

Ірына Дарафеева

Руслан Аляшко

ДРАМА І КАМЕДЫЯ У МУЗЫЦЫ

"Тэатральныя сустрэчы" арганізатары фестываля прызначылі на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. Парэмаўляць з глядачамі аб духоўных пошуках у даступнай форме плануе Маладзёжны тэатр эстрады. Калектыв прывязе на "Славянскі базар" нашумелы мюзікл-біяграфію "Гур'яну" з Русланам Чарнепкім у галоўнай ролі. Музыкальную трагікамедыю "Вішнёвы SAD" паводле Антона Чахава паказа незалежны праект "ТрыТфармаТ" у суправаджэнні малага складу Прэзідэнцкага аркестра, а Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага прыедзе на форум з рок-операй "Граф Монтэ-Крыста". Свой варыянт горкаўскай драмы "На дне" прэзентуе маскоўскі тэатр "На паўднёвым захадзе". Завершыць праграму музычны валдэвіл "Кляпатун, або Справа майстра баішча" Расійскага інстытута тэатральнага мастацтва — ГІТЭС.

ПАДАРОЖКА ПА ЭПОХАХ І МАРАХ

Трагедыя пачас "Славянскага базару" ў горадзе над Дзвіной разгорнецца "Лячельны квартал". Ён прапашае на сцэне Беларускага тэатра "Лялька". Гаспадары пляцоўкі пакажуць спектакль-фантазію паводле твораў Уалалзіміра Караткевіча "Скрыпка дрыгвы і верасовых пусцячаў", які перанясзе глядача ў эпоху Сардэніячча, а таксама пастануюку "Казкі пра казку".

Віцебскія артысты выступаюць на "Лячельным квартале"

Тэатр "Бадзжны сабакка" з Санкт-Пецярбурга прывязе работу "Матылёк" аб моцы і прыгажосці чалавечай душы, зольнай палініца над жахам і хаосам свету. Паўночную сталіцу Расіі таксама прадставіць тэатр "Ля Нарвскіх варот" з эксцэнтрычным спектаклем "Пыкарыя братоў Грым. Казка пра пернікавы дамок". У падарожка па лабірынтах сну па матывах казкі "Аліса ў Краіне цудаў" Льюіса Кэрала запраціць перскага трупца "Карабаска". Мурманскі абласны тэатр яляк прыедзе ў Віцебск з інтэрактыўным спектаклем "Чырвоны Катэрок", а тэатр "Крэсіва" з Мацішчаў прэзентуе "Хануму" — страдаўнічым вадэвіл з песнямі, танцамі і жартамі, які апывае любоў да зямлі, народа і ўсяго цудоўнага ў чалавеку.

Спектакль "Скрыпка дрыгвы і верасовых пусцячаў"

Фэст "На сямі вятраў"

Задача — яднаць творчых людзей

Маючы больш чым трыццацігадовую гісторыю, "Славянскі базар" не закаснае: арганізатары пастаняна эксперыментуюць, каб кожны жыхар і госьць Віцебска атрымаў незабыўны ўражанні ад чарговага фестывальнага лета. Пра адметнасці форуму ў 2023 годзе расказаў яго дырэктар Ілья Ляпіцкі падчас сустрэчы ў нашай раздзяцы.

Калі будзе вызначана рэжысёрска-пастаноўчая група, мы звернемся да нявыдадзеных работ Ігара Лучанка, які захаваў агоная сам'я. Безумоўна, не можам не прадставіць і хіты — у новым працятанні. І, напэўна, гэтая падзея стане канцэртна памяці цэлага шэрагу выдатных людзей, бо, усламянаючы Лучанка, нельга не прагадаць Мулявіна, Фінберга і мноства іншых выбітных твораўцаў.

— Своеасаблівым прагогам фестываля гэтым разам стане канцэрт гурта "Аўра". Злаеша, крыху рызыкаваць даваць галоўную пляцоўку ўдзень перад адкрыццём айчынным артыстам, калі на форум прывязджае столькі замежных зорак. Мяркуючы, будзе ашыла?

— Вакол "Аўры" ўжо сабралася аднава публіка, што падляжае жыццёвым погляды і стугы гэтага калектыва. Юген Алеянік піша вельмі цікавую музыку, многія творы зроблены ім сімфанічна. І мы даём вельмі каштоўную магчымасць паказаць і высокімі тэатравамі ўжо шмат выкананым.

Часам беларускія артысты дэкараюць, што на "Славянскі базар" цяжка трапіць. І вось мы даём пляцоўку — своеасаблівы выклік айчынным спевакам. Але вара даць, што песні гурта "Аўра" на канцэрце выканаюць сябры гэтага калектыва, творцы з нашай краіны і замежжа. Такім чынам мы прыгожа ўплілі праграму "Мір нашаму дому" і агульную кансту фестываля. Ён жа ставіць перад сабой задачу яднаць людзей. Творчыя асобы аспываюць дугам у Віцебску — і так будзе запачаткавана супрацоўніцтва, нарадзіцца новыя сумесныя праекты. Прыкладам, летас на "Славянскі базар" італьянскі майстар ігры на банданеоне Марыя Стэфана П'етрадаркі выступіў у суправаджэнні аркестра народных музыкантаў з Магілёва. У відомага замежнага музыканта і беларускага калектыву складалася сяброўства, і П'етрадаркі пасля прывязджаў у абласны цэнтр з канцэртнам.

— Як павялося, значнае месца ў праграме зоймуць залатыя шлягеры. У прыватнасці, канцэрт "Саюзная дзяржава запрашае" будзе прысьвечаны 85-годдзю дзя дзяржавы Ігара Лучанка. Ці прапануеце спадчыну кампазітара падць з новых ракурсаў?

— Апошні вялікі канцэрт пры жыцці Ігара Міхайлавіча албюсу на "Славянскім базару". Калі кампазітара не стала, узнікла некалькі ігрой, як ушанаваць яго. Разам з ім'ёй творцы мы выйшлі на Дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы з прапановай прысылаць галоўны канцэрт Дэні Саюзнай дзяржавы спадчыне Ігара Лучанка. Ён прапашаў у той час, калі ніхто не дзяліў народы, калі мы былі адной краінай. Паўна, гэтая незамкнёнасць, у творчым палёце і нарадзіла такія значныя песні. Той жа "Мой родны кут" будзе зразумелы, блізкі і расійскаму, і казахстанскаму слухачу.

— Эксперыменты закрануць і дзіцячы музычны конкурс "Віцебск". Як змяніцца ўмовы сааборнітва і чым выклікаюць новаўвядзенні?

— Творчасць нараджаецца, калі цябе выводзіць з зоны камфарту. Таму летас мы зрабілі новаўвядзенне: дзеці сталі дазнавацца свае ааіцы проста на сцэне пасля выступлення. Так, нехта крытыкаваў нас і казаў, што гэта няправільна паводле канонаў псіхалогіі. Аднак удзельнікам неабходна адразу разумець, што сам факт удзелу ў конкурсе з такім прызнакам фундам, аўтарытэтным журы і высокімі патрабаваннямі ўжо ёсць паластавы для гонару. Сёлета мы пайшлі далей і прапашаваў іномм валакістам у першым туры выступіць у суправаджэнні Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра імя Міхаіла Фінберга.

— Вядома, што асабліва ўвагу дырэкцыя надае адукацыйнаму складніку фестываля і ладзіць адмыслова лабараторыі для прадстаўнікоў сферы культуры. Па якіх кірунках будзе праходзіць навуачнае сёлета?

— Летас упершыню на "Славянскім базару" адбылася тэатральная лабараторыя. І калі мы абмяркоўвалі яе вынікі ў ГІТЭС, нарадзілася ідея ладзіць падобную праграму і для валакістаў. Парэмаўлялі на гэтую тэму таксама з Тамарай Сіняўскай — і ўсё закруцілася. У працэсе абмеркавання адначылі, што ёсць патрэба ў і павышэнні кваліфікацыі канцэртмайстраў. Таму ў рамках операўнай лабараторыі прайдуць майстар-класы як для валакістаў, так і для канцэртмайстраў.

У тэатральнай лабараторыі плануем ажыццявіць пастануюку па беларускім творы. Цяпер куратар праекта прафесар Аляксандр Бармак абірае мастрыяў. І калі летас удзел прымалі толькі студэнты вышэйшых і сярэдніх спецыяльных устаноў, то сёлета мы запрашам маладых педагогаў, каб яны перадалі атрыманыя веды большай колькасці вучняў, чым праме лабараторыя.

Шура ДАНИЛОВІЧ

Пазнаёміцца з афішай фестываля і набыць квіткі можна на афішальным сайце "Славянскага базару"

3 песняй і добрым настроем

Працягваем разглядаць рэдакцыйную пошту і друкаваць навіны з бібліятэк. Як руліўцы прывабляюць чытачоў?

Іпа Шуквецкі, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетингу, адзначыла, што 14 сельскіх і дзялянца бібліятэка Лельскай ЦПС падчас Тыжня дзяцівай і юнацкай кнігі правялі больш за 60 мерапрыемстваў, у якіх паўдзельнічала амаль 300 чалавек. Вынік — мноства добрых вольгатаў і прыбыльце чытачоў ў ўстановах.

У Жолінскай цэнтральнай гарадской бібліятэцы ў рамках праекта «Масты пакаленняў» адбылася чарговая сустрэча. Маладз прадставілі навучніцы Жолінскага дзяржаўнага каледжа і ваеннаслужачыя тэрміновай службы. А старэйшае пакаленне — народны аматарскі калектыў «У коле саброў» (кіраўнік Н. Зайцава). Мерапрыемства прайшло ў фармаце песнінага батлу і закончылася сумесным выкананнем кампазіцыі, якую вярталі аднагалосна, — «Кашоша». Пра гэта паведаміла Ірына Ліхонца.

Супрацоўнікі Слонімскага раённага цэнтру культуры, народнай творчасці і рамёстваў расказалі, што да іх у этнаграфію «Караваніцкая» завіталі першакласнікі сярэдняй школы № 9 Слоніма. Перад Вялікімднем дзеці давалі пра трыліты светлага святла і пра тое, што кожны караван мае сваю сэрцавыя функцыю. Напрыклад, «Мазуркай» частавалі гасцей, а «Пшчэнкай» — валачобнікаў. Быў і спецыяльны караван для скажыні, які давалі жыццёлінам, каб на ўвесь год зацвержылі іх ад сурокаў, — «Чырвоная горка».

У гарадской бібліятэцы Ашмянна, паведамліла загадчыца ўстаноў Людміла Зарыцкая, здаліся чарговыя падыскавыя аматарскага аб'яднання «Пагаворым па шчырасці» на тэму «Зазірніце гэта ў бібліятэцы». Імпрэзу дапоўніла кніжная выстава і электронная прэзентацыя.

А ў Масалінскай інтэграванай сельскай бібліятэцы прайшла галізна паходы «У нас няма дронага настрою!» для ўдзельнікаў аматарскага аб'яднання «Ладанкі». Усе чальцы калектыву — людзі сталіца ўзросту, а смех, які выдма, папаўжае жыццё.

Сара Аверман*

Вера Нікалаева

У гарадскім садзе грае аркестр...

У гучанне духовага аркестра ўлюбляешся адразу і назавжди. Вальсы, маршы, урачыстыя прыводзіны і сустрэчы... Традыцыйнае выступленне ў парках паспрабавалі аднавіць у 2003-м па просьбах мігрантаў. Тады за год дзідзілася больш за 25 вольгучых канцэртаў. Свае праграмы прадэманстравалі дзясяткі калектываў.

Артысты выступалі ў Цэнтральным дзіцячым парку імя Горкага і парку імя 50-годдзя Кастрычніка. Аднак паступова колькасць такіх імпрэз скарацілася. Цяпер рэдка сустрачэнне на плошчы або ў скверы дзідзіраваў з аркестрам... Няўжо да іх страчана цікавасць? Спытаем пра гэта ў выхараў сталеці.

■ ВАЛЕРЫЙ, пенсіонер.

— Духовае аркестр быў і, спадзяюся, застаецца самым дэмакратычным і любімым музычным калектывам. Яго званкае шматгалоснае гучанне здымае выклікае незвычайны эффект, абуджае ў слухача самыя разнастайныя паўчуты: урачыстасці, радасці, гумару, смутку, любові да Радзімы... Сіла прамога эмацыйнага ўздзеяння музыкі на чалавека правярэная самім жыццём, практыкай працоўных і баявых будняў. Здымае яскрава гучаць па-за памешанствам, на вольным паветры, на шырокіх плошчах, вуліцах, у парках, надала дзейнасці аркестра асабліва спецыфічнасць, грамадзянскую накіраванасць.

Да прыкладу, ваенныя духоваыя прыемны і забаву слухачаў, назіраць выразны і стройны, у той жа час не паўдзельны мур-рагелай перабудовы дэфіле. Для мяне гэта элемент культуры. Я не збіраюся нічога прапанаваць. Проста хацелася б, каб людзі маглі прысціць у парк і нарадавацца. На халь, цяпер убаўчы аркестр, які дэфілюе, даводзіцца вельмі рэдка. Для гэтага патрэбная плошча, аркестр, здыльны паказач і стравяную выпраўку, і майстэрства. Для гэтага патрэбны час.

■ ВОЛЬГА, юрыст.

— У апошнія гады сталічныя ўлады надаюць значную ўвагу адраджэнню гарадскіх традыцый. У часы нашых бабуль і прабабуль былі вельмі распаўсюджаныя выступленні духовага аркестра. Выход за межы канцэртнай залы — добрая форма ўзаемадзеяння з глядачом, выклікае цікавасць.

Нядаўна я прачытала навіну аб тым, што, да прыкладу, Праздніцкі аркестр у гэтым сезоне вернецца з канцэртамі на нестандартныя плошчы. Напоўна, мічане памтаюць, які ў мінулаыя гады музыканты выступалі ўначым метром разам з акадэмічным хорам, — чароўна! Хацелася б бачыць і іншыя калектывы, якія прадставіць свежая ідэя з новай падачай.

І дарослым, і дзеціям цікава паглядзець і паўчуць культуравы музычны творы ў сучасным атмасферы. Мне здаецца, заўсёды будучы актуальнымі песенныя кінапачынальніцы і шыяры савецкай эпохі. Можна было б залічыць тэматычныя тыдні ці вечарыны з аркестрамі ў парку. Напрыклад, адзіны калектыў грае песні з фільмаў, іншы — сучасныя хіты, трэці — відомыя вальсы. Мяркую, што да таковага руху хутка падняцца аматары ў пошуках свайго слухача.

■ АЛЯКСАНДР, музыкант.

— Я нават і не згадаю буйныя духоваыя аркестры, акрамя армейскіх. Ужо на працягу некалькіх стагоддзяў яны ствараюць асаблівы антураж на цырымонных дзідзіраўнай важнасці ды іншых урачыстасцях. Музыка, якую яны выконваюць, здыльная захаліць кожнага чалавека сваёй асаблівай параднай атмасферай.

У рэпертуары, канешне, ваенныя матывы. Але цудоўна гучаць лірычныя вальсы і песні, нават джаз! Некалькі разоў мне давалося пабываць на конкурсе ваенных аркестраў. Відовішча незабыўнае. Калектывы з усеі краіны збіраліся на плошчы аднаго з раённых гарадоў і прэзентавалі сваю праграму.

Я сапраўды выступаю за тое, каб традыцыйны аркестры ў парках былі праінтэграваны, бо практычна ў кожным горадзе ёсць ваенская часть і духовае аркестр. У любога музычнага калектыву — свой рэпертуар. Дык чаму б не падзяліцца ім, не паказаць людзям?

Мне падабаецца, калі артысты эксперыментауюць. Шкава назіраць за сучаснай апрацоўкай папулярных песняў. А калі яны музыканты даюць да простага выканання цікавае рухі — вока не адарваць!

Ганна САКАЛОВА

Кнігі, вартыя ўвагі

Што? Гэты металічны дапаможнік з электронным дадаткам унікальны. Апроч таго, што ён, дзейсны і прывераны часам, прызначаны ў дапамогу педагогам для практычнага прымянення ў рабоце, кніга арыгінальная, па-першае, самабытнасцю воль дзейнасці, якому навукае, а па-другое — своеасаблівацю метадыкі выкладання.

Навізна ідэі Ларысы Мікалаеўны Рыжковай, этнапедагага, якая шмат гадоў працуе з дзецьмі і падлеткамі і з уласнага досведу ведае, бадай, усе спосабы перадачы і засваення беларускай народнай песні сучаснаму беларускаму маладзю, — у выкананні спевачоў пусным шляхам, шляхам пераймання на слых. У аснове метадыкі — стварэнне ўмоў для непрамысловага ўваходжання маладога чалавека XXI стагоддзя ў свет старажытнай культуры, такім чынам Ларыса Мікалаеўна робіць акцент больш на псіхалагіі, чым на дыдактыцы. Праз гульні, казкі, народныя забавы і светы яе навуачны прыходзіць да разумення песенных вобразаў, абрадаў, побыту, ўзаемаадносін продкаў і становішча часткай традыцыйнай беларускай культуры.

Сярод іншага, кніга дапамагае ўсім зашкаўленым адказаць на пытанні: што такое навуачнае фальклорнае спеванне на слых (без нот і акампанемента)? як раскрыць прыродны голас чалавека? якое тэмбр і гучавую хвалю? як дапаможа спевачоў тэатральная сістэма К.С. Станіславаўскага? як арганізуюць народныя ансамблевыя спевы, дзе спевачы ў творчым працэсе адначасова вольны і ўзаемапавязаны?

Хто? Ларыса Рыжкова, этнапедагаг, стваральніца і кіраўніца дзіцячага ўзростага ансамбля «Кальханка».

Каму? Супрацоўнікам устаноў культуры і адукацыі, кіраўнікам дзіцячых фальклорных калектываў, вучням і студэнтам адпаведных спецыяльнасцей, а таксама ўсім, хто цікавіцца народнымі спеванамі і беларускай традыцыйнай культурой.

Андрэй КРАСЦІКІ

Гэтыя выданні вы можаце знайсці ў сваёй бібліятэцы, кнігарнях або замовіць на сайце «Акадэмія» з дастаўкай на Беларусь.

Кніжная «тэрапія»: выратаванне супраць ланцуга

На электронную пошту рэдакцыі быў дасланы ліст чытача пад нікам Сара Аверман. Зразумела, мы адразу паўкалі псеўданім незнайца ў сацсетках і даведаліся, што такая літаратарка сапраўды існуе. Ды вось ці мае яна ў дзідзімым выпадку дачыненне да эпістальнага жанру? Наўрад, Але праблема, узятая ў артыкуле «Абавязковасць кніжнай тэрапіі» («К», № 13, 2023; сайт kultura-info.by), як высветлілася, вымагае дыскусіі. Таму друкуем гэты зварот (па ўсім відзець) прадставіўшы новага пакалення і спадзяюся, што дыялог працягнецца ў тым ліку і бібліятэчным работнікі. Нагадаем, што ў ранейшым матэрыяле гаворка ішла пра маладз, якая не чытае, а таксама пра ролі бібліятэкараў ў літаратурным выхаванні сучаснага чалавека.

«Паважанае рэдакцыя! Навучыце аўтара, калі ласка, глядзець на свет не праз прызму замшлых акулчароў бранды «Раней трава была зелянейша».

Вы памыляецеся. Мы чытаем. Так, вы не знайдзеце нас у бібліятэках — проста таму, што ў іх, які вы паспелі заўважыць, не напта клопачыня пра літаратурную разнастайнасць. Але мы чытаем: дома, у вольную хвіліну па вучобе і на працы, нават у грамадскім транспарце. Нашай Мекай зрабілася кніжная магазіны і кірмашы, так мы трацім часам апошнія грошы на такое дарагое запаленне, як друкаваны выданні. Мы толькі па-

чалі вылечвацца ад паразытычнай школьнай хваробы пад назвай «варажасць да чытання». Мы знаходзім гісторыі, блізкія нам, тэмы, у якіх ёсць адказы на жыццёвыя пытанні, жанры, што дазваляюць фантазіраваць пра іншыя сусветы... Але нас табуруюць «пакаленнем, якое не чытае». Чаму? Таму што мы сышлі з поля відомай канкрэтна нам літаратуры і сталі адкрываць кніжны свет па-за межамі савецкай пыльнай класікі? Дык гэта не праблема грамадства, а вольнае нежаданне звярнуць увагу на бяспрыкладнае няздольнасць літаратурных плантацыі, якія, дарэчы, не робіцца меншымі. Калі вы не бачыце людзей, які чытаюць, то гэта не са светам нешта не так, а вам працягнуць сучаснасць аспрадыць, разлічыцца і выйсці з ценю «вількай класікі», каб пабачыць мноства новых галактык.

У дачыненні да вашага ментарскага «Ах!» дазвольце спытаць, з якога часу Ільі і Пятроў — мерка розуму і начытанасці? Заецца, вы змяшалі ўласныя суб'ектыўныя прывяртытэты з чужымі, забыліся, што ў кожнага свае ўпадабаны літаратурныя дэлікатэсы і ад вашых любімых аўтараў у кагошч можа быць нястраўнасць.

Узбагаценне мовы не мэта нашага чытання, хутчэй — бонус, які мы атрымліваем, узвучыў у рукі любімую кнігу. Ды ўвогуле, вербальную культуру выхоўвае не толькі літаратура, але і атачанне чалавека, і першую чаргу — сям'я і сябры. І ніколі ў гэтым шэрагу сёння не стане лощанам бібліятэкар, што ў прычыне грошы на такое дарагое дачыненне, як досведу пэўнай асобы. Гэты работнік,

пэўна, быў бы добрым дарадцам, але, як мы ўжо заўважылі, бібліятэкі не могуць пахаліцца актуальнай літаратурай. Ды і самі супрацоўнікі наўрад ці здыльныя ўвабраць у сябе ўвесь кніжны свет: тое ж людзі, а не машыны, і ў іх таксама ёсць густ. Хатні-чыталыні да адмысловых пасядзелкі, канешне, маглі б заікаваць сучаснага чалавека, аднак ці здолеець самі «Уладары розумаў», як вы іх называеце, дагнаць наш кніжны вопыт і светатпогляд? Пытанне, заўважце, не рытарычнае. Тым больш што нам ёсць з кім абмяркоўваць літаратуру, і дзеці гэтага не абавязкова ісці ў бібліятэку, а «хатні-чыталыні» ілпер можа стаць любай калыярыці ці ўласна кватэра.

І, калі ласка, спыніце навіязваць нам нашыя мары аб прасветленым грамадстве і наракаць на адсутнасць у школьнай праграме бібліятэчнага стылю. Я сумняваюся, што ў часы вашай маладосці сапраўды размаўлялі вершаванымі шытатамі, а тыя ж школьнікі не выкарыстоўвалі неўзручную лексіку.

Р. С. Калі вам падабаецца рамантычны вобраз работніка кніжнай скарычкіны, раю прачытаць твор Мічыка Ааымы «Вы знойдзеце гэта ў бібліятэцы». Вось дзе сапраўды бібліятэкар нясе святло, толькі не асобна ўзятая эстэтычнага выхавання, а жыццёвай мудрасці. Геранія робіцца сапраўднай феяй-хроснай для наведвальнікаў, якія сутыкнуліся з цяжкімі сітуацыямі. Магчыма, падобныя супрацоўнікі і не былі б залішнімі, аднак не робіць з іх «транспару розуму», бо ў такім выпадку чытанне зноў стане жалезным ланцугом!

<p>Газета "Культура"</p> <p>Індывідуальны 63875 Адзін месца — 14,21 руб.</p> <p>Ведамасны 638752 Адзін месца — 25,49 руб.</p> <p>Ільготны (для ірардынах асоб, аб'яднанне падпісчы ў адрас супрацоўнікаў і пенсіонераў) 63879 Адзін месца — 15,83 руб.</p>	<p>Камплект: газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"</p> <p>Індывідуальны 63874 Адзін месца — 29,87 руб.</p> <p>Ведамасны 638742 Адзін месца — 54,93 руб.</p> <p>Ільготны (для ірардынах асоб, аб'яднанне падпісчы ў адрас супрацоўнікаў і пенсіонераў) 63879 Адзін месца — 21,43 руб.</p>	<p>Часопіс "Мастацтва"</p> <p>Індывідуальны 74958 Адзін месца — 19,21 руб.</p> <p>Ведамасны 749582 Адзін месца — 37,77 руб.</p> <p>Ільготны (для ірардынах асоб, аб'яднанне падпісчы ў адрас супрацоўнікаў і пенсіонераў) 74986 Адзін месца — 21,43 руб.</p>
--	--	--

Казка для дарослых, або Як “Джэйн Эйр” вяртае веру ў цуд

У якім узорце людзі перастаюць мець патрэбу ў казцы? Люіс Кэрал, напрыклад, лічыў, што чалавек, толькі становячыся дарослым, можа зноў спазнаць яго характар. Не ведаю, ці засталася я дзіцем, ці, наадварот, пасталела, аднак мюзікл “Джэйн Эйр” у Беларускай дзяржаўнай акадэмічным музычным тэатры даў зразумець: казка патрэбная мне, як кісларод.

“ГАЛЁРКА” – адмысловая пляюшка для будучых крытыкаў, мастацтвазнаўцаў, культуролагаў, журналістаў. Тут студэнты амяркоўваюць спектаклі ды выставы і выносяць свой вердыкт. Прыслухоўвацца да яго ці не – вырашаеце самі.

Галоўны сакрат Містара Рочэстара

ДЗЯВОЧЫЯ МАРЫ

Ва ўсім свеце многія пакаленні дзяўчат раслі і выбралі ў якасці ідэалаў маральныя і дабрныя сіротку Джэйн, а ўзорам найлепшага мужчыны — містара Рочэстара. Пышныя сукенкі, высокія прычоскі, рэверансы, балі і каханне, якое перамагае ўсё, — мара амаль кожнай юнай асобы. Толькі ў дарослым жыцці на мары не застаецца ні часу, ні сіл, ды і недарэчным з’яўляючы сабе ва ўбранні прычосцы, не маючы побач галандскага кавалера. Мюзікл “Джэйн Эйр” вызывае асоб ўсёх узростаў ад уладцы стэрэатэпу. “Ва ўсё яшчэ можаце верыць у казку, усё яшчэ можаце чакаць яе”, — кажа спектакль сваім глядацкам. І тым вышчараючы сілы ішчасны і палёгі.

Каньра рамана Шарлоты Бронтэ знаёмая нават тым, хто не чытаў кнігу: шэкае жывіць дзіўчыны-сіраты, якія, прапуючы гувернанткі ў багатым доме, закахалася ў змуранага і маўклівага свайго гаспадара, не ведаючы, што ў яго за плячыма — вялікая і страшная мінулае.

Упершыню паставіў класіку на беларускай сцэне вырасшы заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі Кім Брэйтбург — ён выступіў у ролі прадзюсара і кампазітара. Музычным кіраўніком і супервайзерам стала яго жонка — Валерыя Брэйтбург. Наогул у спектаклі дзіўным чынам размеркаваліся гендарныя ролі: колькасьце мужчын і жанчын, якія ўдзельнічалі ў стварэнні мюзікала, прыкладна роўная, а гэта былое даволі рэдка. І складалася алчунне, што менавіта жаночы погляд на першакрыніцу быў вырасшылым. Бо хто, як не яны, ведаюць самую патаемную дзівочыя мары і самыя сакрэтныя жаданні?

МАГУТНЫЯ БУРЫ, ДЗІЦЯЧЫЯ ВЕРШЫ

У спектаклі цудоўныя дэкарацыі. Элементы гатычнага стылю багачы ў велізарным вітражным акне, у тонкіх падсвечніках, масіўным фарцізінах і нават у кветкавых кампазіцыях — нежывы, і ад таго крыху жудасны. Актыўна выкарыстоўваюцца візуальныя эфекты, дзякуючы

Каханне перамагае ўсё

РАБАЎНІКІ УВАГІ

Лёгка перамудрыць са злыднімі ў падобных гісторыях. Зрабіць іх гратэскавымі да такой ступені, што застанецца толькі смяшча над недарэчнасцю. У спектаклі ж вобразы пэчэты і яе дурных дачок атрымалася самымі яркімі: варта было ім з’явіцца на сцэне, уся ўвага пераключалася на гэтаго тройцу.

Місіс Рылд у выкананні Кацярыны Дзегзірайвай — непрыыхаваны рэфэрэнс Атаманыч з “Брэменскіх музыкаў”. Яна падлая, ганебная і жорстка, але пры гэтым чароўная і харызматычная. У Кацярыны вывераная пластыка, яна рухаецца па сцэне свабодна, амаль лётаючы, і назіраць за ёй — вялікае заваляванне.

Яшчэ адзін “рабаўнік увагі” — Роберт, памочнік кіраўніцы маінтка місіс Фэйрфакс. Аляксандр Кісялёў вядоўча захачаны ў сваю ролю. Ён адрываецца на сцэне, поўны вытанчанага, яркага абаяння, а шырокі спектр яго мімікі бачны аж з галёркі.

Палобны герой — аўтаравы, аднак цікавы, хай не за кошт прадуманай гісторыі, але праз профісіналізм і захопленасць актёрскай, — вельмі патрэбны “Джэйн Эйр”. Бо большасць выкананцаў сваю працу. Што таксама цудоўна і павінна ладзіцца. Аднак ці будзеце вы заваляваць бэнгаліскім агнём, калі на небе выбухае феерверк?

МАГІЯ ЦІ МАЙСТЭРСТВА?

Часам ад аматараў мюзікалаў чуоцца скаргі на тое, што кардыбал не імкнецца добра выконваць сваю працу. Нават можа ўзнікнуць думка, быццам удзельнікам ансамбля зусім не хочацца адзначыць кар’ера. Але падазраюсць знікае, калі заўважыць, з якой стараннасцю кожны артыст выконвае сваю партыю.

Нельга прымяшчаць іх значнасць. Так, у некаторых творах па рацкоў, а некаторыя і зусім не прамаўляюць ані слова, аднак і ў эмішкі, іх рухі вытанчаныя, выразныя, тыя кампазіцыі, што яны ствараюць хутка і амаль нездаўважна, — усё гэта і робіць спектакль па-сапраўднаму якасным.

А напрыканцы, калі засталося ўжо апушчанае, гучаць апальасменты, актёры выйшлі на паўнон і спяваюць развіталую песню, — на ночы сапраўды навораваюцца сілы. Не ад гісторыі, вывучанай ўздуж і ўпэравак. Не з-за рэжысуры, камерцыйнай і дружнай. А ад адунавання казкі. І ўжо ўсё роўна, што сукенкі зробленыя з сінтэтыкі, а не з аксаміту, балыная зала разбіраюцца праз некалькі хвілін, а актёры змяюць грэм і стануць звычайнымі людзьмі, такімі ж, як і мы. Проста зарылася казка. І не пранікнуча ёй, не дазволіць маленькай дзіўчыны, якая ўсё чакае цуд, паверыць у яго яшчэ раз, аказалася немагчыма.

Кенія ЗАРЭЦКАЯ, студэнтка БДУ

Наглядчыні на вялікай стравы, Кісялёву удалося выратаваць больш за 200 яўрэяў. За гэты падвёз афіцэр атрымаў званне Праведніка народаў свету

Праведнік народаў свету, або Гісторыя аб рускім Майсеі

Фільм “Праведнік” Сяргея Урслюка працавае збіраць залы па ўсёй краіне, а ў Расіі стужку ўбачыла ўжо больш за паўтара мільёна чалавек. Сюжэт, заснаваны на рэальных падзеях, моцна ўравае кінаамаўцаў: на тварх людзей, якія выходзяць з паказу, адлюстроўваюцца і сум, і глыбокія роздумы. І здзіўленне: як карціна, што доўжыцца амаль тры гадзіны, успрымаецца на адным дыханні? Чым краінае гэты аповед і якое месца займае “Праведнік” сярод ваенных фільмаў, паспрабуем разабрацца разам.

Шчырыя, сапраўдныя, жывыя — такімі выйшлі галоўныя героі ў выкананні Аляксандра Язэнкі, Яўгенія Ткачука, Марка Эйдэльштэйна, Марыі Залатухінай. Вельмі паказальным атрымаўся вобраз нямецкага афіцэра, уваасоблены Дзітмарам Кенігам, і глыбокім — дарослага Машэ Таля, якога сыграў Довале Глікман.

ЗАСНАВАНА НА РЕАЛЬНЫХ ПАДЗЕЯХ

Хоць у кіно ёсць мастацкая выдумка, у сапраўднай гісторыі шмат момантаў, што літаральна просіцца на экран. Вайна працягла і неаднаразова перамацавала іх. Вайна працягла і неаднаразова перамацавала іх. Вайна працягла і неаднаразова перамацавала іх. Вайна працягла і неаднаразова перамацавала іх.

У стужцы адлюстравана сцэна з маленькай Бертай. Дзіўчынка ўсё дарогу плакала ад страху і голаду, што было небяспечна: атрал маглі знайсці немцы. Бацькай малой дзеці выратаваны астатні падумалі яе ўтапіць. Насамрэч гэтыя рашэнні прынялі разам мама і тата дзіцяці, аднак ніхто з іх не адважыўся на жалівы ўчынак. У фільме жудаснае адкаснае бірэ на сябе бачыць Берта, але гераіню ратуе Кісялёў, пасля чаго дзіўчынка супакойваецца. Многія гледачы былі незадаволеныя палобным нежыццёвым рашэннем праблемы. Тым не

Яўрэй Мінскага гета

Аляксандр Язэнка ў ролі Мікалая Кісялёва

У аснову сюжэта пакладзена рэальная гісторыя, якая здарылася ў Беларусі ў 1942 годзе. Палітрук Мікало Кісялёў даручыў вывесці з акупаваных тэрыторый 270 яўрэяў. Шлях ад Вілейшчыны да “Суражскіх варотаў”, 40-кіламетровага разрыву ў лініі фронту, быў няблізкім: належала прайсці праз лясы 1500 кіламетраў. Атрад Кісялёва выправіўся ў небяспечную дарогу ў жніўні 1942-га і 25 верасня апынуўся ў цэнтры партызанскага раёна Вілейшчыны. Аднак немцы, якія высочалі яўрэяў, нібы звярнулі, у тую ж ноч вырашылі нанесці ўдар па атрадзе.

МОВА КІНО — МОВА ДЭТАЛЕЙ

Дэталізацыя — унікальная для сінема рэч, што часта надые карціне завершанасць і глыбіню. У “Праведніку” гэты прымём вывараўся вельмі якасна. Часам менавіта невялікія нюансы характараў стваралі патрэбны эфект — і яшчэ больш урушвалі гледача, калі той актываваў увагу на дробныя рэчы. Так, жулавыя эпізод, дзе менавіта Шміюкер разглядае па лісьчаным прыстанку партызан, чытаючы Пушкіна, а пасля робіць здымак павешанага яўрэя, палюха ўзвая, калі заўважыць, з якой асадолай фашыскай афіцэр дзекліва трактуе вершаваныя радкі. Дарчы, ад бокі Шміюкера — фатаграфаванне — на працягу ўсяго фільма кроў станае ў жылах, аднак яно іскрава адкалянае вобраз бяздушной машыны для забойстваў.

Своеасаблівы падыход сцэнарыста Генадзі Астроўскага да імянаў герояў, у прыватнасці — да імя сябра Мікалая Кісялёва, Ферэ. Пры першай сустрэчы з персанажам мы застаёмся яе за гутаркай пра шахматы, са стратэгіі гульні ў якія Кісялёў параўноўвае паводзіны на вайне. Характэрна, што самая блізкая да Мікалая фігура мае абсалютную моц і адметнае значэнне ў шахматнай партыі. У стужцы Ферэ часта аказваецца “на мушцы” ворага, аднак герою ў момант накалу ратуе “кароль” — Кісялёў. У большасці баявых сцэн менавіта Ферэ прыкывае тылы пры адступленні.

Мастацтва любіць кантрасты. Менавіта з гэтай прычыны каханне на фоне вайны — звыклы прымём, якім карыстаюцца многія кінематграфісты. У стужцы далатковую яркасць любоўным падзеям прыносіць розніца рэлігійных звычайў, традыцый яўрэйскай грамады і паводзіны выхаванага камуністычнымі канонамі савецкага чалавека. Карціне ўласцівыя эмацыяныя арэлі: напружаныя сілены і пашынная дыялогі часам падзяляе некалькі секунды. Аднак гурм тут асаблівы, вырабываючы агнём вайны і страхам смерці, ён вылікае ўсёшкору скрозь слёзы і часам нават шчыміць сэрца.

Аднак колькі б інтэлектуальных адсылак аўтары ні схавалі ў пласт падтэксту, талент стваральніка да дэталізацыі прарываецца ў характарах персанажаў другога плана. Вядома, у некаторых месцах экранны вобраз яўрэяў звелзены да зразумелых гледачу стэрэатыпаў. Але кожны герой — асоба, і сцэнарысту па-майстэрску удалося перадаць гэта. Алізн хлопцёк быў найўным і маруў зноў сыграць на скрыпцы, другі хацеў адломіць фальсаўтам за забітую сам’ю, у той час як траці не мог страціць на немцах, бо яны людзі.

Палобныя, з’яўляюцца б, дробныя ў характарах персанажаў, якія з’яўляюцца толькі на кароткі момант і якімі многія аўтары грэбуюць, не абмяну Сяргея Урслюка. Каштоўнасць гісторыі — у любові да кожнага вобраза, у трагічным яго раскрыцці. Творца не дзеліць герояў на галоўных і другасных, раўняючыся на Кісялёва, што не праводзіць мяжы паміж рускім і яўрэямі. Дзі Мікалая ўсё былі вельмі важнымі, у якім кожны змагаецца за Радзіму, як можа.

НЕЛЬГА МАУЧАЦЬ

Стужка “Праведнік” адрозніваецца ад многіх ваенных драм: у ёй пераважае шчырасць, шчымыяя любовю да людзей і шпірэ адсутнічаюць пафас і напышлівыя лозунгі. Аўтары карціны перанеслі малавядомы падвёз Мікалая Кісялёва, па круцінках алноўлены гісторыкам Інай Герасімавай, на вялікі экран, каб пра наша — беларускае, рускае, яўрэйскае — мінулае даведзлася як мага больш людзей. Фільм пра сіціла гераю, які ў жыцці не надыа распаўдаў пра страшныя падзеі 1942-га, распачынае хваляю новага ваеннага кіно, дзе ўчынікі гавораць пра сапраўдны патрыятызм і чалавечнасць машчэліная за словы. І міль лісеу людзей пачае. Другой сувентар прывесчана бейн творцу, гэта тэма, да якой трэба звяртацца пастаянна. У гісторыі заўсёды знаходзіцца цудам ашалеўня старонкі, што прапавіваюць больш святла на падзеі таго балючага ліхалешыя.

РЭЙТЫНГ: ★★★★★

Яўгенія ГАБЦ

Тая, што бачыла гісторыю

Паказчыкі ўнутранага турызму імкліва растуць, музейшчыкі не хаваліць усмешак, а зумеры і міленіялы заскокваюць у цягнікі, маршруткі ці проста садзяцца на ровары і рушаць насустрач адкрыццям па дарогах Беларусі.

ТРОХСОТГАДОВАЯ ГІСТОРЫЯ

Царква Святой Параскевы Пятніцы сустракае вандроўнікаў адразу пры ўездзе ў аграгарадок Дзвін у Кобрынскім раёне. Яркі блакіт прабівае асцяжскія магутныя кёны і невысокую агароджу. Здаешся, нічога цікавага. Але калі даведзешся, што храм узведзены яшчэ ў 1740 годзе (па іншых крыніцах — 1728-м), хіба не захочацца зайсці?

Нават пры хуткім аглядзе дасведчаны чалавек зразумее ўнікальнасць пабудовы: насуперак праваслаўнай традыцыі, царква размешчана алтаром на паўночных захад, а не на ўсход.

Стварэнне Богама дома аказалася магчымым дзякуючы Яну Антонію Ваюводскаму (на жаль, дадзеных, хто той чалавек, чым займаўся, няма). Першапачаткова гэта быў драўляны храм з драўлянай звонаўні, якая стала асобна. Святыня цалкам адпавядала эпосе, нават у наш час, пасля мноства трансфармацый, палітычных умяшчэнняў і разрух, захавала элементны барока.

СУВОРАЎ І КАСЦЮШКА

Жыццё храма прасякнута легендамі. І калі дакументаў практычна не застаецца, то чалавечая памяць узняла на сябе абавязак аховы неверагодных падзей ад забыцця.

Ёсць звесткі, што 3 верасня 1794 года побач з Дзвінам была бітва паміж войскамі Суворова і паўстанцамі генерала Серакоўскага. Пасля бою менавіта ў царкве Святой Параскевы Пятніцы рускі палкаводзец загадаў падзячны малебен, затым рушыў далей. За тры кіламетры ад мястэчка атрад спыніўся, і Аляксандр Васільевіч прыляг пад развесістым дубам, які тутэйшыя сталі называць Сувораўскім.

Яшчэ ходзіць легенда, быццам малебен замаўляў і Талдуш Касцюшка. І така дробязь, як адсутнасць сведчанняў, што папярэдзілі б чуткі, дзівіцца не б'юцьжыць. Масювыя жыхары ўз'яўнення: кіраўнік паўстанства мог апачынаць пад тым жа дубам, што і рускі военачальнік. Бо Талдуш нарадзіўся не так даўка — на тэрыторыі цяперашняга Івацэвіцкага раёна.

Царква ў аграгарадку Дзвін, сучасны выгляд

НАПАЛЕОН, КАЙЗЕР, ХРУШЧОЎ

На жаль, у храм завітвалі не толькі гістарычныя асобы і звычайныя мірныя прыхаджане. Падчас вайны з Напалеонам царкву выкарыстоўвалі ў якасці стайні. У Першую сусветную будынак быў пашкоджаны пажарам. А пазней кайзераўскія салдаты размясілі тут казарму.

Пасля ліквідацыі святанію апаўлілі, і вернікі наведвалі яе аж да "хрушчоўскай алімпі", якая на доўгія 30 гадоў ператварыла Божы дом у склад прамаўараў. Толькі ў сучаснай Беларусі ў будынку зноў сталі праводзіць службы. Але на зломе тысячагоддзяў сувайной храма зноў быў парушаны рабункі з сусенняй вёска скарэ царкоўны скарб. На часце, каштоўнасці ўдалося знайсці і вярнуць.

НЕ ЛЮДЗЯМ, А БОГУ

Шплер настаіцель храма Святой Параскевы Пятніцы — Мікалай Гляд, які ўжо 19 гадоў амаль кожную раніцу прыязджае ў Дзвін з роднай вёска Панаўце і праводзіць службы.

У 1990-х склад ліквідавалі і пакінулі будынак на волю лёсу. Узнавіць царкву дапамаглі простыя людзі. Сабралі грошы, знайшлі архітэктара, але вялікую частку працы выканалі самі. Калі б не добраахвотнікі, былі б на гэтым месцы руіны, а можа, і тых не засталася б, — са смуткам і падзякай распавідае настаіцель і дадае, што не надта важнае ўрабне месца, дзе выдзеліцца набажэнства.

— Мы не царкве і не людзям служым, а Богу. Вернікі збіраюцца для малітвы, а я сядзім іх. Хвіля з чалавечага пункту гледжання, вядома, прыемнай там, дзе ўтульна, дзе шмат прыхаджан, дзе захаваліся абразы і фрэскі.

ЗВЫЧКА — ПРАЗ ПАКАЛЕННІ

У Дзвіне ёсць яшчэ адна царква — Раства Багародзіцы. Першы згадкі пра храм адносяцца да 1580-га. Ён знаходзіцца ў сэрцы вёскі, мусіць, там і не папярэдзі ад войнаў, ні разу не рабаваўся і закрываўся толькі адночы — на рэканструкцыю.

Насельнікі мястэчка аддаюць перавагу "цэнтральнай" святынні. Яны так прызначыліся, ды і лабарыца прасцей. Хоць зручнасць і не адзіная прычына. Жыхарка Дзвіна, хата якой стаіць побач з царквой Параскевы Пятніцы, усё ж абірае іншы Божы дом:

— Мая прабабуля, бабуля і мама хадзілі ў храм Раства Багародзіцы, мне ў ім хрысцілі. Вос і шу туды. Ногі самі выдуць.

Так і атрымаўся, што вярчэння службы ў царкве Святой Параскевы Пятніцы наведвае з дзясятка вернікаў, а на Вялікдзень ледзь збіраецца паўтары сотні, прытым насельніцтва Дзвіна — дзве з паловай тысячы чалавек.

КРОКІ Ў БУДУЧЫНО

Як сталася, што такі значны з рэлігійнага і шквалы з культурнага пункту гледжання аб'ект сёння практычна не запатрабаваны?

Начальнік аддзела арганізацыі аховы і ўлік гісторыка-культурных каштоўнасцей Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Марына Невіцкая распавядае, якія крокі зроблены, каб замацаваць статус храма.

— Ранішнем Беларусі рэспубліканскай навукова-металічнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны ад 28.02.2002 № 71 дадзены помнік архітэктуры ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. У 2014-м аб'ект дабаўлены ў паярэдзі спіс ЮНЕСКА.

КАБ У ЦАРКВУ ХАДЗІЛІ...

Статэстыка гаворыць: пасля ўнісення помнікаў у спіс гісторыка-культурных аб'ектаў Беларусі наведвальнасць павялічылася ў разы. Аднак у асноўным гэтак адбываецца з прыгожымі замкавымі комплексамі. Маленькія храмы ў глыбінцы нячаста прыязджаюць турысты.

— Былае, завітаюцца да нас, калі па вельмамуштух прывязджаюць або на машыне: спыніўшыся адпачыць побач з дубам, а потым — у царкву, — распавідае Мікалай Гляд. — Хацелася б, каб вернікі часцей сюды зазіралі... Але што казаць, столькі гадоў храм прастаў у забіцці, шплер цяжка выправіць памылкі мінулага.

І ўсё ж людзі спрабуюць. "К" таксама імкнецца паспрыць папулярызаванні царквы Святой Параскевы Пятніцы, што ў аграгарадку Дзвін. Храм, напэўна, не ўраціць наведвальнікам пашымым уяўленнем і раскошай старажытных абразоў, але ж абавязкова паглыбіць у мінулае і прымусяць задумвацца пра месца ў жыцці, сутнасць рэчы, сумленне. У рэшце рэшт, чалавек хоць часам павінен дакранацца да вечнасці.

Ксёня ЗАРЭЦКАЯ

Падчас адкрыцця выставы

Жывапісны партал у Азію

"Вобразы Кітая" прывёз у беларускую сталіцу вядомы жывапісец Хань Юйчэнь. Персанальная выстава майстра разгарнулася ў Нацыянальным мастацкім музеі. Палотны ў экспазіцыі дазваляюць віртуальна перанесці з цэнтра Мінска на паўднёвы захад КНР — у Тыбет.

Хань Юйчэнь стаў маляваць у шэсць гадоў, а ўжо ў чатырнаццаць вырашаў, што дзіцячае захапленне мусіць быць справай жыцця. З таго часу пачаў заглыбіцца ў свет мастацтва. Пакружыўся лёс падтрымаў усялякіх выпрабаванні: юнаку даводзілася зарабіць цяжкай фізічнай працай, ды і аб прафесійным навуцчымі заставалася толькі гутарыць праз неспрыяльныя дэталі творчасці рэаліі мінулага стагоддзя.

Нягледзячы на складанасці, Хань Юйчэнь ажаніўся з мару мастацтва. Персанальныя экспазіцыі аўтара праходзілі на вядомых пляцоўках не толькі роднага Кітая, але і Бельгіі, Італіі, Нідэрландаў, Францыі, Расіі. Карціна "Пастушка" адзначана першай прэміяй Восенняскага салона ў Парыжы ў 2013 годзе, а налетаў працае "Па шляху паломніцтва" там жа прызусілі дыянавы медаль. Акрамя таго, згаданае палатно ўстае на прэміі "Ларона Цудоўны" на XII Міжнародным біенале сучаснага мастацтва ў Фларэн-

цы. Знакам вялікай пашаны жывапісец таксама лчыць адкрыццё першай выставы ў нашай краіне і нядаўна атрыманае званне ганаровага прафесара Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Яшчэ раней майстру прысвоілі аналагічны пачасны статус у Санкт-Пецярбургскай акадэміі мастацтваў імя Ільі Рэпіна, што даволі сымвалічна: у творчасці Хань Юйчэня нельга не прыкмысць уплыў рускай школы. Сам аўтар прызнаўся, што даволі глыбока вывучаў спадчыну перадзвіжнікаў. Як і чалцы Таварыства перасоўных выстаў коваства, жывапісец поўніцца цікавасцю і паваягай да простага люду, апявае прыгажосць і духоўную стойкасць чалавеча. Але ў пработх мастак не імкнецца выкрываць сацыяльныя праблемы, супастаўляць нізы і злыты, драматызаваць долю народа. Хань Юйчэнь акцэнтуюе мудрасці і дабрэню тыбетцаў, іх адданасць справядлівым традыцыям і ўменне існаваць у суладдзі з навакольным светам.

ПАКАЗВАЦЬ СПРАПДНАЕ ЖЫЦЦЁ

Творца не адмаўляе шматграннасць сучаснага мастацтва. У перыяд прафесійнага стагнаўлення ён няваў разважаў, ці варта пайсці па шляху абстракцыянізму або знайца канцэптуалізмам, але ўсё ж выбраў фігураўнае жывапісе. "Я хачу перадаваць тое, што наспраўду існуе. Мастацтва павіна выклікаць эмоцыі, пацудоўковай гледана да супярэчывання, і менавіта рэалістычна манера прымушае аўдыторыю ўзаемадзейнічаць з маімі карцінамі", — дзеліцца майстар.

ТЫБЕЦКАЯ ХРОНІКА

У 1996 годзе аўтар упершыню наведваў Тыбет і змог праверыць на ўласным вопыце тое, што чуў пра паўднёва-заходні рэгіён Кітая. "Калі я прыехаў туды, пабачыў высокае чыстае неба і шырокі прасторны стог. Гэтыя землі паліліся мне раем, месцам адпачынку для душы", — згадвае Хань Юйчэнь. Уразіла падарожніка не толькі хараста краінавіду. Яго захапілі людзі, якія суровыя прыродныя ўмовы сапраўды загарталі. Як сьвідравіла мастак, асабліва і навакольнага асяродка сфарміравалі характар і волю тутэйшых насельнікаў, умацавалі іх імкненне да жыцця.

Да кліматычных капрызаў прызвычаўся і сам Хань Юйчэнь. Ён неаднойчы вяртаўся на тую цудоўную зямлю, здзяйснену экспедыцыю ў розныя куткі Тыбецкага нагор'я, каб захаваць у накідах і на фотаздымаках мясцовы побыт і пазней перанесці цікавыя эпізоды на палатно. У алейным жывапісе аўтар віртуальна аднавіў гэты гарманічны свет, напоўнены ўсмешкамі прачайных і добразвычлівых асоб і сакавітымі фарбамі прыроды.

У Мінск творца прывёз калі трох дзясяткаў работ у розных жанрах. Экспазіцыя складаецца з чатырох уможных частак: "Стэпы і пашы", "Штодзённае жыццё", "Рэлігійная

Карціна "Святая"

Тыбет — чысцяня і прыгажосць у перадачачатковым выглядзе. Суровыя ўмовы жыцця высока ў гарах сфарміравалі характар мясцовых насельнікаў. Пры гэтым тыбецкія людзі прастыя, адкрытыя і добрыя.

Хань Юйчэнь знаёміць з выставай Пасла КНР у Беларусі Се Сяняна

Данііл ШЭЙКА

Цікавы факт

Параскева Пятніца — дзяўчына з багатай набожнай сям'і. Бацькі святой асабліва шанавалі дзень пакут Гасподніх — пятніцу, таму і далі даччы імя Параскева. На грэчаскай мове гэта — назва адпаведнай часткі тыдня. Заступніца жанчын нарадзілася ў III стагоддзі, калі хрысціян пераследвалі, таму зведала вялікія пакуты. Язычнікі доўгі час катавалі яе, а пасля адсеклі галаву.

Першапачатковы выгляд царквы на фота 1929 года: драўляны храм з драўлянай звонаўні, якая стала асобна

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69,
тэл. касы: 8 0212 368387,
сайт: vitebsk-filby

- Новая імпрэза цыкла лекцый-канцэртаў **Ad Libitum**, прысвечаная **Аляксандру Пахмутавай (6+)**. **20 красавіка ў 19.00.**
- Прадстаўленне **"Карамелькі і Гарошкіны ў космасе" (3+)** у межах праекта "Філармонія – дзецям". **22 красавіка ў 11.00.**
- Канцэрт **"Ад барока да джаза" (6+)** – дует аргана і саксафона ад расійскіх музыкантаў. **22 красавіка ў 19.00.**

УНП 300149385

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7,
тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627,
пошта: kupalabilet@mail.ru

- Прадстаўленне **"Музыка душы" (0+)**. Камінальная зала. **15 красавіка ў 19.00.**
- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2 дзеях **"Жаніцтва" (12+)**. Галоўная сцена. **17 красавіка ў 19.00.**
- Трагікамедыя **"Апошні атракцыён" (16+)**. Прэмера. Галоўная сцена. **18 красавіка ў 19.00.**
- Камедыя ў 2 дзеях **"Гарачае сэрца" (16+)**. Галоўная сцена. **19 красавіка ў 19.00.**
- Канцэрт харэаграфічнага ансамбля "Харошкі". Праграма **"Вясна" (6+)**. Галоўная сцена. **20 красавіка ў 19.00.**

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1,
тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Опера ў 3 дзеях **"Тоска" (12+)**. **15 красавіка ў 18.00.**
- Балет у 3 дзеях **"Дон Кіхот" (12+)**. Прэмера. **16 красавіка ў 18.00, 17 красавіка ў 19.00.**
- Опера ў 2 дзеях **"Вяселле Фігара" (12+)**. **18 красавіка ў 19.00.**
- Вечар вакальнай музыкі да 150-годдзя Сяргея Рахманінава **"Тут добра..." (12+)**. **19 красавіка ў 19.30.**
- Балет у 2 дзеях **"Жызэль" (12+)**. **21 красавіка ў 19.00, 22 красавіка ў 18.00.**
- Канцэрт **"Вялікодныя песні" (6+)**. Да 90-гадавага юбілею Вялікага тэатра Беларусі. **22 красавіка ў 18.30.**

УНП 191081332

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫ Ў БЕЛАРУСІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2,
тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Казка **"Аладзін" (6+)** у 2 дзеях паводле персідскага эпасу "Тысяча і адна ноч". **15 красавіка ў 11.00.**
- Казка-гульня ў 1 дзеі **"Калабок" (3+)**. Спектакль ў фая тэатра. **20 красавіка ў 18.00.**
- Жарт у 2 дзеях паводле беларускай народнай казкі **"Піліпка і Ведзьма" (5+)**. **22 красавіка ў 11.00.**
- Інтэрактыўная казка ў 1 дзеі **"Вясёлы Дарафей" (3+)**. **23 красавіка ў 11.00.**

УНП 300018669

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20,
тэл.: 8 017 3970163
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выставачны праект **"Леанід Шчэмялюў. Да 100-годдзя з дня нараджэння"**. **Да 16 красавіка.**
- Выставачны праект **"Чыстае мастацтва"**. **Да 16 красавіка.**
- Выставачны праект **"Вобраз Радзімы ў творчых беларускіх мастакоў XVIII–XXI стст."**
- Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. **Да 23 красавіка.**
- Выстава **"Хатынь. Да 80-годдзя трагедыі"** з калекцыі музея і прыватных збораў. **Да 24 красавіка.**
- Выстава жывапісу **"Вобразы Кітая"** Хань Юйчэня – жывапісца, фатограф, каліграф, даследчыка з Кітайскай нацыянальнай акадэміі мастацтваў, ганаровага професара Санкт-Пецярбургскай акадэміі мастацтваў імя Ільі Рэпіна. **Да 1 мая.**
- Выстава **"Віталі Канстанцінавіч Цвірка. Да 110-годдзя з дня нараджэння"**. **Да 21 мая.**
- Выстава **"Барыс Кустодзев"**, прымеркаваная да 145-годдзя з дня нараджэння вядомага жывапісца Б. М. Кустодзева (1878–1927), аднаго з арыгінальных майстроў рускага мастацтва канца XIX – першай чвэрці XX стагоддзя. **Да 21 мая.**
- Экскурсіі: **"Самыя-самыя..." (6+), "Якога колеру зіма?" (6+), "Віды і жанры ў выяўленчым мастацстве" (6+), "Казкі Усходу" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Партрэты даўняй мінулыя пакаленняў..." (10+), "Пяць моў кахання" (16+), "Жаночы партрэт" (16+), "Мінск у Музеі" (16+).** Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а,
тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Жаночыя вобразы"**. **Да 10 мая.**
- Экскурсія **"Шлях мастака Валенціна Ваньковіча"**. Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- Экскурсія **"Сядзібны партрэт"**. Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**
- Спектакль тэатра ценю **"Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока"**. Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён,
тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма **"Каляды ў музеі"**. **Праводзіцца заўсёды.**

Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37,
тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Жаночы род"**. **Да 28 мая.**
- Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва"**. **Праводзіцца заўсёды.** Падрэзаны на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19,
тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Часовая экспазіцыя сучасных мастацк Марыны Канавалавай і Алы Шкаралдзёнак **"Выпадковас"**. Вялікая выставачная зала. **Да 18 красавіка.**
- Выстава **"Недзепрыметны зварот"**. Часовая экспазіцыя аўтарскіх лялек, прысвечаных пісьменнікам і паэтам XIX–XX стагоддзяў, ад сяброў Міжнароднай гільдыі майстроў (Санкт-Пецярбург). Малая выставачная зала. **Да 28 мая.**
- Выставачны праект **"Ператворанія ў попель. Генцынд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. Экспазіцыйная зала першага пусковага комплексу.

Мерапрыемствы

- Квэсты: **"Палацавыя таямніцы"**, **"Музычная скарбінка Нясвіжскага палаца"**.
- Виртуальныя выставы: **"Ператворанія ў попель. Генцынд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**, **"Нясвіж – здабытак сусветнай культуры"**, экспазіцыя Паўла Татарнікава **"Магнацкія двары і замкі Беларусі"**.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейска, 1)

- Персанальная выстава мастацкі Алены Бароўскай **"Карункі мінулага"**. **Да 26 красавіка.**

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)

- **Пастаянная экспазіцыя**
- **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."**
- **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі"**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. **"Культура часу"**. З фондаў музея-запаведніка.

Мерапрыемствы

- Квэсты: **"Безаблічны артэфакт"**, **"Карта сямі каралеўстваў"**, **"Музейны дэтэктыў"**, **"Музейнае расследаванне"**.
- Культурныя мерапрыемствы: **"Прыём у княгіні"**, **"Дзень нараджэння ў Ратушы"** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтна-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіянаў"** (група да 25 чалавек).
- Гульнявая праграма **"Музейнае аб'яднанне"** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма **"Выкрутасы"** (група да 25 чалавек).

Падрэзаны на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Караліцкі раён,
Гродзенская вобласць,
тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст **"Белы слон"**. Разлічаны на адначасова ўдзел ад 15 да 50 чалавек, размеркаваных па камандах ад 1 да 5 асоб. **22 красавіка ў 15.30.**
- Часовая экспазіцыя **"Святось, святось, великий день..."**. Вялікодныя паштоўкі, прадметы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва XIX–XX стст. з фондаў Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі. **Да 28 красавіка.**
- Выстава **"ARMATYS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі" (0+)**. Паўночны корпус. **Да 31 жніўня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзвюх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святая страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асабліваці жанахага касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ ў XVI ст."**, **"Плечы з кароўкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 59020541

БЕЛАРУСІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8,
тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792,
8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая выстава **"Аляксандр Дзямытр. Адуваючы сэрцам"**. Да 85-годдзя з дня нараджэння. Галерая мастацтваў, 3 паверх. **Да 15 красавіка.**
- Выстава **"Вываленне Еўропы"** ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых краін.
- Анлайн-выстава **"Трагедыя народаў"**.
- Часовая экспазіцыя **"У бягун за Айчыну. Дзейнасць спецгруп НКВС – НКДБ СССР – БССР на акупаванай тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. 1941–1944 гг."** у філіяле музея – ВГК "Старая мяжа".
- Часовая экспазіцыя **"Беларусь жыве, Беларусь эмагэаца"** ў філіяле ўстановы – ВГК "Старая мяжа".
- У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне музея з экскурсіяй і без яе. Ёсць аб'явіцы: **"Сямейны"**, **"Дзіцячы"**, **"Для дарослых і старшакласнікаў"**. Падрэзаны на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНАГА МАСТАЦТВА ў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47,
тэл.: 8 017 2427814,
час працы: аўтарак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **"Сны пра Японію"**. **Да 18 чэрвеня.**
- г. Мінск, вул. Нярасава, 3, тэл.: 8 017 2350331,
час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00
- Выстава **"ГЛЕБА"**, прымеркаваная да 115-годдзя народнага мастака А. К. Глебава. **Да 30 красавіка.**
- Выстава **"Здравствуйте, господин Ван Гог"**. **Да 30 красавіка.**

УНП 192543414

Міністэрства культуры

Да Дня абароны дзяцей праводзіць дабрачынную акцыю па закупцы піянна "Беларусь" для арганізацыі культуры і ўстаноў адукацыі ў сферы культуры. Арганізатарам з'яўляецца ўстанова адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў". Запрашаем узяць удзел!

Рэзюмэ і тэрміны пералічэння грашовых сродкаў:

Установа адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў".

Рэспубліка Беларусь, 220007, г. Мінск, вул. Рабкораўская, 17.
BY93 AKBB 3642 9000 4629 3000 0000.
Банк: ААТ "ААБ «Беларусбанк»", г. Мінск, пр-т Дзяржынскага, 18;
БІК АКВВВУ2Х. УНП 100286677.
Акцыя праходзіць да 25 мая 2023 года.

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

Наш Telegram-канал. Далучайцеся!

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОДЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА. ДЛІА ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальніца — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выданае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Рэдакцыя газеты "Культура": галоўны рэдактар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Іванавіч.

Адкажны сакратар — Галіна МАЛНУОУСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ПАУРЫШ, Яўген ПАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЫН, Юрыч ЧАРЫКЕВІЧ, Дарына ШЭЛКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Мацеў ЗАЙЦАЎ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОВСКАЯ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Рэкламы аддзел: 8 017 2860797.

* — матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2023.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, паштартыя звесткі (нумар, дату выдання, кілі і капі выданыя пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукпісы не рэдакцыя і не вяртаюцца.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Папісныя індыксы: 63875, 638752, 63879.

Ільготныя па нагулодзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %).

Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Папісаная ў друк 14.04.2023 ў 18.00. Замова № 698.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавештва «Беларускі Дом друку»": 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Наклад 3166.